

Sanning eller Fördom?

-en diskursanalys av identiteten “invandrare” i två svenska
nyhetsmedier

UPPSALA
UNIVERSITET

Amanda Andersson och Matilda Adeborn Fortea

VT 2019

Socionomprogrammet, 210 hp

Kandidatuppsats

Handledare: Kamilla Peuravaara

Examinator: Rafael Lindqvist

Sammanfattning

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur identiteten "invandrare" konstrueras, samt vilka diskurser kring "invandrare" som framträder, i svenska nyhetsmedier under mars månad 2017. Vi ämnar belysa hur den aktuella diskursen ser ut. Då vi lever i en alltmer globaliserad värld där vi interagerar med människor från andra kulturer blir det än viktigare att vara medveten om hur diskurser kring andra människor förs. Med hjälp av diskursanalys, i kombination med en kvalitativ och socialkonstruktivistisk ansats, tillsammans med postkolonialism och orientalism samt gestaltningsteorin, har vi analyserat 19 artiklar som publicerades under mars 2017 i Aftonbladet och Dagens Nyheter. I resultatet besvaras frågeställningarna: *Hur konstrueras identiteten "invandrare" i det analyserade materialet?* och *Vilka diskurser framträder i analysen?* Analysen visar att identiteten "invandrare" är starkt förknippad med negativa aspekter, trots att det finns de som försöker erbjuda en alternativ bild. Det framkommer även att integrationsdiskursen är dominerande, utan att för den delen vara fristående från de tre övriga diskurserna, *förorten*, *problem* och *motverka fördomar*. Inom diskurserna framträder "invandraren" nästan uteslutande i samband med sociala problem, vilket tolkas härstamma från postkoloniala tankar om *de Andra*. Resultatet bryter något från tidigare forskning på området i och med att vi identifierar en diskurs med positiva förtecken som erbjuder motstånd mot de övriga diskurserna.

Nyckelord:

diskursanalys, media, invandrare

Innehåll

1. Inledning	1
1.2 Syfte och frågeställningar	2
1.3 Begreppet "invandrare"	2
1.4 Förförståelse	4
1.5 Disposition	4
2.1 Föreställningar om invandrare i politik, medier och samhällsdebatten	5
2.2 Tidigare forskning	6
2.2.2 Vi och Dem	7
2.2.3 Mediernas framställning av "invandrare"	8
2.3 Sammanfattning av tidigare forskning	10
3. Teori	11
3.1 Gestaltningsteori	11
3.2 Postkolonialism och orientalism	12
4. Metod	14
4.1 Ansats	15
4.2 Datainsamling, urval och avgränsningar	16
4.3 Analysmetod	17
4.3.1 Diskursanalys	17
4.3.2 Validitet & Reliabilitet	19
5. Resultat	20
5.1 Vem är "invandrare"	20
5.2 Integration	21
5.2.1 Arbetsmarknaden	21
5.2.2 Utbildning	24
5.3.1 Segregation	28
5.3.2 Utsatthet	29
5.4 Problem	31
5.4.1 Kriminalitet	31
5.4.2 Resurser	32
5.4.3 Illegala invandrare	34
5.5 Motverka fördomar	35
5.6 Avslutande analys	36
6. Avslutande diskussion	39
6.1 Summering av resultat och analys	39

6.2 Resultat i relation till tidigare forskning.....	40
6.3 Resultat i relation till teori.....	42
6.4 Resultat i relation till metod	43
6.5 Implikationer för framtida forskning.....	44
Referenslista	46

1. Inledning

Under de senaste årtiondena har massmediernas roll i samhället blivit allt större och har därför fått ett mycket stort inflytande över människor, då människors kunskaper gällande vissa fenomen, som de inte har någon personlig erfarenhet av, enbart baseras på den information som presenteras i olika medier (Blomberg, Kroll, Lundström & Swärd, 2004a). Media kan således sägas ha makten att påverka hur människor uppfattar olika fenomen och ett flertal forskare ställer sig också bakom antagandet att media aktivt bidrar till att skapa sociala problem (se exempelvis Blomberg, Kroll, Lundström & Swärd, 2004b; Johansson, 2006; Vikkelsø Slot, 2004).

Givet att media har makt över människors tankar innebär det att medias innehåll och inflytande blir ett intressant forskningsområde för forskare som intresserar sig för hur idéer formuleras och sprids. ”Detta gäller inte minst områden som socialpolitik och socialt arbete” (Blomberg, Kroll, Lundström & Swärd, 2004b, s. 13).

Massmedial uppmärksamhet om ämnen som rör socialt arbete kan leda till starka reaktioner hos befolkningen vilket i sin tur kan bidra till att socialpolitiska åtgärder vidtas. Ett exempel på detta är den mediala uppmärksamheten som mordet på Pela Atroshi och Fadime Sahindal fick och som kan uppfattas som startskottet för debatten om hedersrelaterat våld. Debatten innebar att sociala insatser utvecklades för att kunna hantera dessa frågor (Lorentzen, 2008, s. 18).

Vi arbetar båda två inom områden där vi möter många nyanlända eller personer med utländsk bakgrund. Vi har därför egen erfarenhet av att dessa människor reduceras till sin etnicitet eller ”kulturella bakgrund”. På grund av detta är det angeläget att studera och försöka förstå olika påverkansmekanismer, vad som kan tänkas färga vår bild av ”invandrare” och för att kunna leva upp till de antidiskrimineringslagar som styr det sociala arbetet (se exempelvis 13 § Diskrimineringslag (2008:567); 1 kap 2 § Regeringsformen (1974:152)). Att kritiskt granska etablerade föreställningar är av vikt för att kunna förstå och diskutera massmedias behandling av invandrare. Genom att belysa det som framstår som ”självlkärt” kan vi problematisera och förändra vår så kallade vardagskunskap (SOU 2004:48, s. 22f).

1.2 Syfte och frågeställningar

I denna uppsats kommer vi att göra en diskursanalys av hur "invandrare" behandlas i två rikstäckande tidningar. Vi anser att det i socialt arbete är viktigt att ha ett kritiskt förhållningssätt till vilka dominerande normer som finns i samhället då dessa påverkar politiska beslut och därmed även det sociala arbetets utformning. Därför vill vi göra en kvalitativ undersökning av identiteten "invandrare" och med hjälp av en diskursanalys fastställa vilka aktuella, det vill säga de nu rådande, diskurser gällande "invandrare" som framkommer i två utvalda nyhetsmedier, Aftonbladet och Dagens Nyheter. Syftet med denna studie är att undersöka hur identiteten "invandrare" konstrueras, samt vilka diskurser kring "invandrare" som framträder. Vi ämnar belysa hur den aktuella diskursen tar sig form. Till hjälp för att besvara vårt syfte har vi följande frågeställningar:

- Hur konstrueras identiteten "invandrare" i det analyserade materialet?
- Vilka diskurser kring "invandrare" framträder i analysen?

1.3 Begreppet "invandrare"

Det är svårt att göra en tydlig gränsdragning för vem som är "invandrare" och vem som inte är det. Vi har funnit att definitionen av begreppet varierar beroende på vilken källa vi konsulterar. Nationalencyklopedins (2017) definition av begreppet "invandrare" är "person som flyttar från ett land till ett annat för att bosätta sig där en längre tid". Den politiska definitionen verkar vara något mer komplex. År 1998 fick en arbetsgrupp inom Regeringskansliet i uppdrag att undersöka hur begreppet "invandrare" används i offentliga skrifter. Arbetsgruppen konstaterade att användningen av begreppet inte är oproblematisk och föreslår att följande tre varianter används:

"Invandrare: Personer som själva faktiskt har invandrat och som har folkbokförts i Sverige.
Nyanlända invandrare: Personer som själva har invandrat för en relativt kort tid sedan. Hur länge en person är att betrakta som nyanländ är svårt att fastställa. Ett riktmärke kan dock vara två år.
Personer med utländsk bakgrund: Såväl utrikes födda personer som själva invandrat som personer födda i Sverige med minst en utrikes född förälder." (Ds 2000:43)

Inom den juridiska sfären används begreppet “utlänning” istället för “invandrare” och på Migrationsverkets hemsida beskrivs det väldigt tydligt vilka som innefattas av begreppet. “En utlänning är enligt utlänningslagen en person som inte är svensk medborgare” (Migrationsverket, 2017).

Begreppet invandrare är med andra ord inte entydigt. Det är svårt för oss att göra en tydlig gränsdragning på grund av det faktum att det idag florerar ett antal andra begrepp i journalistiken som kan sägas ingå i kategorin “invandrare”, exempelvis “ensamkommande”, “asylsökande” och “flykting”. En tredje aspekt som förhindrar en definitiv gränsdragning är frågan “När slutar en person vara ‘invandrare?’”, vilket också skulle kunna formuleras som “När blir en person ‘svensk?’”. Denna aspekt kan illustreras med ett citat från Sverigedemokraternas Dan Karelus: *Och en invandrare är en invandrare även om de kan svenska. Vad är det för konstigt med det?* (Dragic, 2017, 31 januari). Enligt denna logik skulle till exempel en person som är född i Sverige, till föräldrar som är födda i Sverige, och endast talar svenska räknas som invandrare endast på grund av hudfärg och eventuellt “utländskt klingande” namn.

Det har med andra ord varit svårt för oss att veta vilket eller vilka begrepp vi vill använda oss av och hur de(t) ska definieras. Vi valde till slut att endast använda oss av begreppet “invandrare” i denna text men att inkludera begrepp som “ensamkommande”, “asylsökande” och “flykting” i definitionen. Dessa begrepp överlappar varandra, men begreppet invandrare är så brett att det inrymmer de övriga. Vi väljer en väldigt öppen definition av begreppet “invandrare” men med det sagt ska begreppet inte ses som en benämning av en fast och empiriskt avgränsbar grupp människor.

Att klumpa ihop begreppen är dock inte helt problemfritt. I och med att vi enbart använder oss av begreppet “invandrare” finns risken att vi i vår analys bli onyanserade i vår användning av begreppet och att vi reproducerar eventuella föreställningar som inte uppfattas som autentiska. Detta till trots väljer vi att enbart använda oss av begreppet “invandrare” just då det i vardagligt tal är det mest förekommande samt för att det i analysen inte ska uppstå förvirring om ett flertal olika begrepp används.

1.4 Förförståelse

Det är viktigt att vara medveten om att vi präglas av förutfattade, redan skapade konstruktioner som kan komma att påverka vår analys av resultatet. Då även vi är mediekonsumenter kan vi anta att vi redan har påverkats av den mediala bilden av "invandrare" och invandring. Att vi är socionomstudenter, och dessutom har erfarenhet av praktiskt socialt arbete, är också något som kan påverka de tolkningar vi gör i analysprocessen. Våra erfarenheter har inverkan på våra personliga föreställningar och kan på så vis komma att påverka analysen och resultatet. Hade vi haft andra erfarenheter kanske resultatet blivit annorlunda. Med detta sagt har vi gjort ett medvetet försök att bortse från personliga åsikter för att analysera texterna så objektivt som möjligt. Vi har medvetet försökt att hålla oss till så neutrala termer som möjligt i vår analys, ändå har våra första tankar ofta präglats av personliga åsikter. Detta har inneburit att vi har läst artiklarna ett flertal gånger för att kunna bortse från våra egna tankar och åsikter och således kunna genomföra analysen mer objektivt.

1.5 Disposition

Uppsatsen inleds med en forskningsöversikt över områdena media och "invandrare" för att vi ska få en bild av hur forskningen i dagsläget ser ut. Sedan presenteras vår teoretiska utgångspunkt, diskursanalys som tolkas med hjälp av postkolonialism och orientalism samt gestaltningsteorin, som vi använder oss av i genomförandet av analysen. Efter detta redogör vi för vår ansats och vårt metodologiska tillvägagångssätt, vilket har varit socialkonstruktivism, kvalitativ metod och diskursanalys. I detta avsnitt presenterar vi även hur vi har gått tillväga för att samla in och avgränsa vårt material. Sedan presenteras studiens resultat och analysen av detta. Vår analys av materialet resulterade i fyra diskurser, *Integration*, *Förorten*, *Problem* och *Motverka fördomar*, vilka presenteras var för sig. Därefter diskuteras resultatet i relation till tidigare forskning, teorier och metod. Slutligen reflekterar vi kring studiens implikationer för framtida forskning.

2. Bakgrund

I följande avsnitt presenterar vi till att börja med en historisk överblick av hur det sociala arbetet med "invandrare" har utvecklats. Därefter följer en forskningsöversikt på det aktuella området.

2.1 Föreställningar om invandrare i politik, medier och samhällsdebatten

Det sociala arbetet med "invandrare" har visat sig innefatta särskilda svårigheter, inte sällan med koppling till kultur (Kamali, 2002; Sandberg, 2010; SOU 2005:56). Socialarbetare upplever bland annat att kulturkrockar och brister i den egna kompetensen kan leda till svårigheter och känslor av maktlöshet i mötet med klienter, samtidigt som "invandrarklienter" beskriver erfarenheter av att myndigheter brister i både arbetssätt och bemötande (Sandberg, 2010). Detta är dock ingen ny företeelse utan något som länge har präglat det sociala arbetet med "invandrare".

Synen på "invandrare" och det sociala arbetet med dem har förändrats över tid. Under 1960-talet ligger fokus på assimilation och det bästa sättet att integrera "invandrare" är att förse dem med information om det svenska samhället och att utbilda dem i det svenska språket (Sandberg, 2010). Integrationsproblem som uppstår skylls på "invandrarna" själva, de har inte gjort tillräckligt för att anpassa sig. Under denna tid är tanken att "invandrare" försiktigt kan "ledas in i svenskhet" (a.a., s. 9) med hjälp av utbildning, och kunskaper i olika "invandrarspråk" efterfrågas bland de som arbetar med "invandrare".

Under 70-talet förändras synen på "invandrare" och fokus läggs nu på att hitta strukturella orsaker till problem. Människor börjar uppmärksamma att "invandrare" står utanför samhället och att de, jämfört med "svenskar", lever under svårare socioekonomiska förhållanden. Människor ifrågasätter om assimilation är rätt väg och menar att det kanske är lättare att "bli svensk" om det inte påtvingas en (Sandberg, 2010). Under denna tid kritiseras det sociala arbetet för att beröva "invandrare", särskilt barn och ungdomar, möjligheten att behålla sin kultur. Lösningen på detta blir att anställa socialarbetare med "rätt" kulturell bakgrund (a.a.).

I början på 80-talet får frågan om "invandrades" brottslighet stor uppmärksamhet i medierna och överrepresentation av "invandrarbarn" inom den sociala barnvården börjar också

diskuteras (a.a.). Utländsk bakgrund används som en variabel i arbetet att identifiera grupper med hög risk för att hamna i sociala svårigheter, trots att forskare påpekar att det inte finns några vetenskapliga belägg för att detta skulle medföra några särskilda problem (a.a.). Under 80-talet påbörjas också en debatt kring de eventuella problem som annorlunda kulturer kan skapa i mötet mellan socialarbetare och klient och för socialarbetare blir det viktigt att skaffa sig så kallad kulturkompetens, vilket kan beskrivas som kunskap om "annorlunda" kulturer (a.a.).

Strukturella och kulturella förklaringar får under 90-talet stort utrymme i debatten kring "invandrades" sociala problem. Frågan om unga "invandarmän" och brottslighet diskuteras intensivt och osynliggörandet av "invandrarflickor" uppmärksammas allt mer (a.a.). I centrum av debatten står "invandrarfamiljen" som ses som både orsaken till och lösningen på de sociala problemen. Å ena sidan anses dessa familjer ha "ett fastare grepp om sina barn" (a.a., s. 10) och bör därför involveras i lösningen av problemen i högre grad. Å andra sidan ses detta fastare grepp som ett hinder för "invandrarbarnens" frigörelse och integration (Sandberg, 2010).

I början av 2000-talet ifrågasätts tanken att riktade insatser eller kulturkompetens skulle hjälpa "invandrare" med sociala problem, utifrån det faktum att det saknas vetenskapliga belägg för detta, och åsikter går isär gällande hur det sociala arbetet är utformat i relation till kultur (a.a.). Vissa menar att det sociala arbetet präglas av universalism och inte alls beaktar klientens kulturella bakgrund medan andra menar att problemen med det sociala arbetet ligger i kulturaliseringen av sociala problem (a.a.).

2.2 Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör vi för den tidigare forskning som berör vårt valda ämne. Till att börja med beskrivs vårt urvalsförfarande. Forskningen har läst och kodats och utifrån detta har vi funnit två övergripande teman. Dessa teman är *Vi och Dem* och *Medias framställning av "invandrare"*. Därefter följer en kort sammanfattning av den tidigare forskning vi har läst samt hur vi kan förhålla oss till den i vår egen analys och uppsats.

2.2.1 Urvalsförfarande

För att finna tidigare forskning till vår studie har vi använt oss av Uppsala Universitets egen databas samt databasen ProQuest. Vi har använt oss av sökorden *media, invandrare, diskursanalys, flykting* på svenska och sökorden *media, immigration, discourse, refugees* på engelska. Vi valde forskning som behandlade ämnet invandring, utan att nödvändigtvis vara diskursanalyser. Samtlig forskning är peer reviewed.

2.2.2 Vi och Dem

Skillnader i framställningen av *Vi* och *Dem* är ett genomgående tema i all forskning vi läst om medias roll i skapandet och upprätthållandet av bilden av *de Andra*. Det erbjuds ett flertal olika perspektiv på, och orsaker till, gränsdragningen mellan *Vi* och *Dem*. Gemensamt är dock att det är *de Andra* som framställs som problematiska av medierna och att *De* måste förändras och bli som *Vi* (Dahlstedt, 2010; Gudbrandsen, 2011; Hellström & Hervik, 2014; Stjernborg, Tesfahuney & Wretstrand, 2015). Detta är något som Fransson (2006) beskriver som integrationspolitikens paradox, att det finns en hierarkisk segregation mellan de som integreras och de som ska integrera. Detta kan förklaras med att *Vi* ska hjälpa *de Andra* att integreras in i *vårt* samhälle vilket innebär att de befinner sig i en hierarkiskt lägre position.

Maktrelationen mellan ett överordnat *Vi* och ett underordnat *Dem* består av både avsiktliga och oavsiktliga handlingar, och upprätthålls genom att vi på olika sätt skapar och återskapar negativa stereotypa bilder av "invandrare", till exempel genom att förknippa dem med kriminalitet eller könsförtryck (Brune, 2006; Johansson, 2006; Kamali, 2005; SOU 2005:56). Bilderna av *Vi* och *Dem* skapas alltid i motsats till varandra, vilket innebär att genom att skapa bilden av *de Andra* som avvikande skapas också bilden av ett *Vi* som norm och som något "bättre" (Kamali, 2005). Brune (1998) påpekar dock att de egenskaper vi tillskriver *de Andra* inte bara är sådana "som inger olust och rädsla, utan också sådana som lockar och fascinerar; egenskaper som vi anser oss sakna, men skulle vilja ha [...]" (s.30)

Dahlstedt (2010) beskriver hur olika rasifieringsprocesser bidrar till att skapa ett överordnat *Vi* och ett underordnat *Dem*. Begreppet rasifiering kan förklaras som "kategoriseringar, tankemodeller och associationer som gör rangordningen mellan människor till ett naturligt inslag i såväl sociala relationer som maktstrukturer" (Molina, 2005, s. 95). Dahlstedt (2010) menar att rasifiering inte bara är en symbolisk praxis, där vissa grupper och individer framställs som olika, utan att denna praxis också får påtagliga konsekvenser i och med att den

kommer till uttryck i bland annat myndigheters hantering av dessa grupper. Även Kamali (2005) skriver att diskrimineringen av *de Andra* är närvarande inom samhällets alla institutioner och organisationer och menar att detta beror på att diskrimineringen blivit rutinmässig och vardaglig, vilket innebär att den ses som ”normal”. Kamali skriver fortsättningsvis att samtidigt som rasifiering påverkar *Dem* påverkar det även *våra* levnadsvillkor, och beskriver detta som en fördel som uttrycks i form av bland annat de ekonomiska och politiska systemen.

2.2.3 Mediernas framställning av “invandrare”

Forskning visar att medierna bidrar till diskriminering av ”invandrare” (Brune, 2006; Johansson, 2006; Runsten, 2006; Kamali, 2005; van Dijk, 2005). Genom att nyhetsrapporteringen ofta bygger på ett ”vi-och-dem-perspektiv”, där ett ”normalt” och eftersträvansvärt *Vi* ställs mot ett *Dem* med motsatta egenskaper, bidrar de till att framställa kategorin ”invandrare” som annorlunda, avvikande och bristfälliga (Brune, 2006; SOU 2005:56). Den mediala bilden av det svenska samhället kan närmast liknas vid en utopi och *de Andras* närvaro framställs som ett hot mot denna (SOU 2005:41; SOU 2005:56; SOU 2006:21). Brune (2006) skriver dessutom att ”invandrare” är dubbelt diskriminerade av medierna då de å ena sidan osynliggörs, genom att de får väldigt lite plats i nyhetsrapporteringen överlag, samtidigt som de å andra sidan systematiskt synliggörs i artiklar som handlar om handlar om *Deras* brott. Det verkar dock inte finnas någon skillnad vad gäller framställningssättet av “invandrade” brottslingar och “svensk” brottslighet (Brune, 1998). Skillnaden återfinns istället i artiklarnas fokus. I artiklar som berör “invandrades” brott uppmärksammas brottslingens ursprung på ett sätt som inte är nödvändigt eller försvarbart. Exempelvis kan förövarens nationalitet nämnas upprepade gånger eller i sammanhang där det inte är nödvändigt för nyhetsrapporteringen.

”Invandrare” och ”kriminalitet” har länge varit förknippade med varandra, både i offentliga debatter och i media, och studier visar att invandrare oftare nämns i artiklar gällande teman som ger negativa associationer än i artiklar som ger positiva associationer (Brune, 2006; Dahlstedt, 2010; Gudbrandsen, 2011; Johansson, 2006; SOU 2005:56) Genom attoreflekterat använda ord som skapar eller förstärker en negativ bild av ”invandrare” sprider medierna bilder av ”invandrare” som ett problem snarare än en resurs för samhället (Johansson, 2006). Hur media framställer människor är en viktig del i den process som formar relationer mellan människor och den negativa framställningen av ”invandrare” kan resultera i intolerans och

öförståelse mellan grupper i samhället, vilket i sin tur skapar konflikter (Runsten, 2006). Media är på så sätt i högsta grad delaktiga i konstruktionen av ett socialt problem och Runsten (2006) skriver att

Det är ett stort samhällsproblem att föreställningar om människor med invandrarbakgrund som avvikare förstärks. Sådana föreställningar exkluderar många svenskar med invandrarbakgrund från deltagande i samhällslivet. Att dessa människors erfarenheter inte tas till vara i samhällets olika sfärer och beslutsfattande processer är ett hot mot Sveriges demokrati.

Efter den 11 september 2001, och det efterföljande ”kriget mot terrorismen”, har media allt oftare beskrivit invandring och ”invandrare” som ett hot, och frågor gällande etnicitet, kultur och religion är vanligt förekommande i både Sverige och resten av Europa (Dahlstedt, 2010). Även i amerikanska medier framställs ”invandrare” som ett hot. ”Invandrare” är terrorister som hotar den nationella säkerheten, de är en börda för den statliga ekonomin, de är ett hot mot folkhälsan när de sprider HIV/AIDS och de är en orättvis konkurrent på arbetsmarknaden (Park & Bhuyan, 2011).

Fördomar och diskriminering är inte något vi föds med, utan något vi lär oss, och framför allt lär vi in dessa beteenden från den offentliga diskursen, däribland nyhets- och debattartiklar (van Dijk, 2005). Genom institutionella diskurser inom bland annat media (re)produceras socialt utbredda fördomar. En stor del av de flesta människors kunskaper om, samt åsikter och attityder till, ”invandrare” har de fått från massmedia. Dessa attityder och åsikter ligger sedan till grund för sociala praktiker såsom diskriminering och exkludering (van Dijk, 2005).

Det finns även studier som visar på att medias inflytande inte helt gränslöst påverkar våra åsikter. Strömbäck (2008) har undersökt medias påverkan i relation till politik. Enligt honom är den största skillnaden mellan politiken och media är att politiken fokuserar på vad som är viktigt och relevant medan medias fokus ligger på vad människor antas tycka är intressant (Strömbäck, 2008). Han beskriver media och politik som två skilda system, men att det problem som har uppstått är det ena systemet har tappat makt och inflytande i förhållande till det andra systemet. Politiken har blivit svagare än media. Vi kan förstå detta som att det viktigaste för människors åsikter och handlingar inte är den faktiska verkligheten, utan deras bilder och tankar om särskilda fenomen. I likhet med van Dijk skriver Lippman (i Strömbäck,

2008) att mediernas bild av verkligheten, en pseudoverklighet, är det enda människor har att tillgå när det gäller fenomen utanför individers personliga erfarenheter.

När människor får sin huvudsakliga information om politikens utsagor eller om aktuell politik genom massmedier, såsom TV, radio eller tidningar, innebär det att politiken är medierad. När media börjar ställa krav på formalia och när medias innehåll påverkar politikens sfär är politiken medialiserad. Ju mer politiken är medialiserad desto mer inflytande har media. Detta betyder således att politiken kan vara mer eller mindre medialiserad. Oavsett så har media ett stort inflytande på dagordningen, över politiken och över allmänheten (Strömbäck, 2008).

2.3 Sammanfattning av tidigare forskning

Av den forskning vi har läst har två övergripande teman framkommit. Dessa teman är *Vi och Dem* samt *Mediernas framställning av "invandrare"*.

I forskningen framgår det att det finns en hierarkisk skillnad mellan *Vi* och *de Andra*. Det som lyfts fram är att då *de Andra* framställs som avvikande från normen skapas även bilden av ett *Vi* som den faktiska normen och som något "bättre" (Kamali, 2005).

Gällande *Mediernas framställning av "invandrare"* framgår det att när ord används utan reflektion kan de förstärka en redan existerande, eller skapa en ny, negativ bild av "invandrare". På detta vis sprider medierna bilder av "invandrare" som ett problem istället för att exempelvis konstruera dem som en resurs för samhället (Johansson, 2006).

Slutsatserna i den forskning vi har läst är nästan uteslutande att media framställer invandrare som ett problem. Enligt forskningen finns det även mycket belegg för denna slutsats, men vi har svårt att tro att det är hela sanningen. Den forskning vi har funnit och tagit del av är något ensidig och inte alltför sällan refererar artikelförfattarna och forskarna till varandra. Därmed hoppas vi kunna tillföra ett nytt perspektiv i vår analys och bredda fältet kring det undersökta ämnet.

Att media kan påverka sociala konstruktioner är av stort intresse för oss då det är en del av vad vår studie ämnar undersöka. Det vi anser att vår undersökning kan tillföra är en inblick i

de diskurser som är aktuella just nu samt vilka konstruktioner av "invandrare" som lyfts fram genom dessa diskurser. I förlängningen hoppas vi att detta även kan leda till en bättre förståelse för och ett bättre bemötande av "invandrare", särskilt inom det sociala arbetet som ska fungera som ett skyddsnät och vara en trygghet för samtliga medborgare, oavsett om de kategoriseras som "invandrare" eller "svensk".

3. Teori

Vi kommer i detta avsnitt att redogöra för de teorier vi har valt för att genomföra vår analys. Till att börja med kommer gestaltningsteorin, som utgår från att verkligheten skapas genom kommunikation, att beskrivas. Sedan har vi valt att använda oss av postkolonialismen samt en förgrening inom teorin, nämligen orientalismen. Med hjälp av dessa teorier vill vi analysera diskurser kring "invandring" i svensk media, specifikt dagstidningarna Aftonbladet och Dagens Nyheter.

3.1 Gestaltningsteori

Dagordningsteorin är en teori som handlar om sambandet mellan *vad medier* uppmärksammar och *vad människor* tycker är viktigt. Denna teori formulerades 1972 och har sedan dess utvecklats och nya nivåer har tillkommit (McCombs, 2005; McCombs, 2014). Den andra nivån, som också kallas för attributdagordning, handlar om *hur* medier beskriver olika saker och *hur* dessa uppfattas av konsumenterna. Genom att koppla samman olika *objekt*, saker vi uppmärksammar och har åsikter om, med olika *attribut*, egenskaper och kännetecken, kan medier inte bara påverka *vad* människor tänker på, utan även *hur* de tänker kring objekten (McCombs, 2005; McCombs, 2014; Strömbäck, 2009, s. 112-113).

Den andra nivån av dagordningsteorin har kopplats ihop med en liknande teori, gestaltningsteorin (eng: framing theory), då de båda behandlar hur beskrivningar av ett fenomen påverkar hur människor uppfattar detsamma. Debatten kring vilken teori som kom först, vilken som kopierar den andra och vilken som är "bäst" är ständigt pågående och åsikterna baseras nästan alltid på vilken forskningstradition man tillhör (Takeshita, 2005). Då

båda teorier är så pass liknande och vår kunskap om dem är begränsad väljer vi att inte ta ställning i denna debatt mer än att vi fortsättningsvis kommer skriva "gestaltningsteori".

Gestaltningsteorin tar fasta på att vi människor alltid försöker skapa mening i tillvaron, vilket innebär att gestaltningsprocesser alltid är närvarande. Oavsett om vi talar om människor i allmänhet, politiker eller journalister, när vi kommunicerar med andra gestaltar vi verkligheten på ett visst sätt. Nyheter beskrivs ofta som en spegelbild av verkligheten, vilket skulle innebära att vi, genom att ta del av nyheter i olika medier, kan få en objektiv bild av verkligheten. Detta synsätt ligger till grund för mediernas makt. Eftersom vi förväntar oss att media producerar sanningar tror vi inte att maktutövning är närvarande, men det är just detta sanningsanspråk som ger media makt (Strömbäck, 2009, s. 118-120).

Tanken att media endast producerar sanningar och speglar verkligheten är orimlig och det faktum att medier är begränsade i sitt format innebär att allt de förmedlar är präglad av olika val. Det handlar bland annat om val av ämne, av perspektiv, av källor och av vad som ska betraktas som fakta. Genom att välja ut vissa aspekter, och därmed framhäva vissa problem, förklaringar, värderingar och/eller lösningar, gestaltas verkligheten på ett visst sätt. Istället för att se nyheter som spegelbilder av verkligheten bör vi alltså se dem som gestaltningar av verkligheten (a.a., s. 120-121).

Det finns en huvudpunkt inom gestaltningsteorin som är särskilt relevant för vår studie då den är kopplad till vår förståelse av ämnet. Den handlar om att mediernas gestaltning av verkligheten påverkar hur människor uppfattar samma verklighet (a.a., s. 119). I detta fall menar vi att hur media väljer att beskriva "invandrare" kommer påverka det människor tror att de vet om "invandrare".

3.2 Postkolonialism och orientalism

Postkolonialismen, till skillnad från ovanstående teori, har sin utgångspunkt i att koloniseringen som skedde från 1500-talet och framåt av de europeiska stormakterna än idag präglar den globaliserade värld vi lever i, vilket återspeglas i media genom attributdagordningen. Koloniseringen påverkar vår värld inte enbart ekonomiskt utan har även medfört ett perspektiv i vilket en över- och underordning mellan väst och öst skapades.

Detta förhåller sig inte enbart till de länder som tidigare varit koloniserade eller de före detta stormakter som koloniserade, utan har haft stor betydelse och inverkan på hela världen (Thörn et. al., 1999; Loomba, 2012). Syftet med postkolonialismen som perspektiv är att visa på de effekter och följder den struktur som skapades under kolonialismen ännu har i dagens samhälle. Med detta som ståndpunkt skapas möjligheten att se sambandet mellan det antikoloniala motståndets historia och dagens kamp mot den dominerande västerländska kulturen och imperialismen, alltså strävan efter att öst och väst ska vara jämlikar (Loomba, 2012, s. 26).

Även om språket inte är utgångspunkten så betonas vikten av språket vid skapandet av identiteter även i denna teori. Postkolonialismen har gemensamt med de andra teorierna tankar om att genom språkliga praktiker struktureras världen (Thörn et. al., 1999 s, 17). Det är genom våra interaktioner med andra som identiteter skapas och gränser dras i förhållande till dessa interaktioner. Postkolonialismen talar om något som kallas för *binära motsatspar*, dessa kan exempelvis vara man-kvinna eller vit-svart. I dessa binära motsatspar så finns dolda maktförhållanden och det första ledet överordnas det andra (Loomba, 2005, s. 117; Thörn et. al., 1999, s. 17-18). Postkolonialismen menar således att identiteter är något som skapas utanför oss själva och på så sätt blir det en tydlig skillnad på *Vi* och *de Andra* (Thörn et. al., 1999, s. 34).

Kritik som riktats mot postkolonialismen är att fokus inte längre är på platser utan har flyttats till individer och deras subjekt. På grund av globaliseringen i dagens moderna samhälle flyttar människor runt i världen och tar då med sig sin kultur och sin historia till en ny plats. Detta innebär att det postkoloniala blir ett otydligt begrepp som innefattar individer varsomhelst och de faktorer som då är platsspecifika blir betydelselösa. (Loomba, 2012, s. 29).

Orientalism är en förgrening av postkolonialismen som fokuserar på världen i väst och världen i öst, Orienten. Said (1978, s. 68-71) menar vidare att Orienten är något som skapats ur ett västerländskt perspektiv. Said beskriver hur islam och orienten, som religionen till stor del representerar, placerades utanför det som är "vår värld" eftersom det var så annorlunda. Således fick orienten en prägel som svag och olik dåtidens Europa, en prägel som fortfarande består. Denna syn på orienten har även bidragit till att definiera västvärlden som civiliserat och välutvecklat. Detta leder till att västvärlden avspeglas som orientens motsats och de kan

därför ses som varandras binära motsatspar. *Vi* gör alltså ett objekt av *de Andra* genom att beskriva *dem* i motsvarighet till *oss*. Orientalismen är en politisk vision av verkligheten, en vision som syftar till att lyfta fram skillnaden mellan det västerländska *Vi* och det österländska *de Andra* (Loomba, 2012, s. 54-56).

Orientalismen har dock kritiserats för att göra tydliga skillnader mellan *Vi* och *de Andra*. Orientalismen målar upp en klyfta som ter sig ha varit oföränderlig från det att koloniseringen skedde ända fram till idag. Kritikerna menar att denna klyfta inom Orientalismen beskrivs som statisk, trots att kolonisatörernas attityder gentemot folk i öst har varierat både under tid och mellan olika platser och kontexter (Loomba, 2012, s. 57). Detta är viktig kritik och vi måste förhålla oss till risken att reproducera bilden av en statisk klyfta och ta hänsyn till de historiska aspekterna som kritikerna menar att orientalismen förbiser. Enligt socialkonstruktivismen (se avsnitt 4.1) är ingenting statiskt, allt förändras och är beroende av kontext, vilket innebär att även bilden av *Vi* och *Dem* är kontextberoende och föränderlig.

Precis som gestaltningsteorin betonar postkolonialismen vikten av språket, framförallt för identitetsskapande. Vi anser att denna teori är relevant för vår studie då tidigare forskning visar att media upprätthåller skillnader mellan "invandrare" och "etniska svenskar" eller som *Vi* och *de Andra*, vilket postkolonialismen beskriver som binära motsatspar.

Gestaltningsteorin är det verktyg vi använder oss av, som ger oss möjlighet att analysera vilka aspekter av identiteten "invandrare" som får plats och prioriteras i media, och därmed görs till sanningar. Genom gestaltningsteorin kan vi alltså se huruvida medierna (o)medvetet reproducerar tankar om *Vi* och *Dem*. Med hjälp av postkolonialismen och orientalismen kan vi tolka hur maktförhållanden mellan motsatspar tar sig form och beskrivs i de diskurser som vi kan urskilja i medias rapportering.

4. Metod

Följande avsnitt ämnar beskriva tillvägagångssättet för vår studie och analys. Till att börja med kommer vi att beskriva den ansats vi har utgått från. Därefter kommer vi att beskriva hur datamaterialet har samlats in och valts ut samt vilken analysmetod vi använt oss av för att analysera vårt material. Vidare kommer vi att förklara hur dessa metoder är relevanta för vår undersökning och i förhållande till vårt syfte och våra frågeställningar.

4.1 Ansats

Vi har valt att i vår analys använda oss av en kvalitativ ansats för att undersöka hur “invandrare” framställs i media. Den kvalitativa metoden fokuserar på subjektiva förståelser och tolkningar av verkligheten och utgår, i likhet med socialkonstruktivismen, från att det inte finns någon objektiv sanning (Howell, 2013, s. 89-90; Padgett, 2008, s. 2; Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 11-12). Det som är speciellt med den kvalitativa metoden är att det finns olika tillvägagångssätt beroende på bland annat studiens syfte och forskarens personliga världsuppfattning och kunskapsbas/erfarenheter (Ritchie & Lewis, 2003, s. 1-2; Padgett, 2008, s. 1).

Vi har valt att även använda oss av en socialkonstruktivistisk ansats. Vi valde detta perspektiv då det belyser hur normer konstrueras och bibehålls i ett samhälle (Hilte, 1996). Socialkonstruktivister menar att verkligheten inte är objektiv, utan att den formas och definieras genom sociala interaktioner (Howell, 2013, s. 89).

Howell (2013) skriver att för att förstå människors verkligheter är språket en viktig del. Här betonas vikten av kontexten för olika sociala konstruktioner och det talade och skrivna språket har en stor roll i skapandet av dessa konstruktioner. Hur diskursen ser ut kring olika fenomen påverkar vår uppfattning och förståelse av dem. Detta innebär inte att samhällsfenomen eller sociala problem inte existerar. Däremot menar socialkonstruktivister att vi, eftersom vi är en del av världen och därför aldrig kan vara objektiva, endast kan undersöka hur olika fenomen förstås, beskrivs och uppfattas (Börjesson & Palmblad, 2007, s. 9; Hilte, 1996, s. 23; Howell, 2013, s. 89-90; Winther Jørgensen & Philips, 2000, s. 11-12).

Eftersom sociala konstruktioner är kontextberoende, de kan exempelvis vara bundna till en viss tidsperiod, går människors olika verkligheter, alltså deras världsbild, inte att jämföra med varandra för att avgöra vilken som är den “sanna” verkligheten. Utanför den kontext till vilken konstruktionen är bunden är just denna specifika kunskap i princip aldrig generaliserbar. Detta innebär att socialkonstruktivismen har ett relativistiskt förhållningssätt på så sätt att en verklighet inte kan bedömas som mer sann än en annan utifrån ett gemensamt kriterium. Forskare inom konstruktivismen vill dock inte åt den så kallade sanna verkligheten utan söker en reflektion över de konstruktioner som finns i samhället (Howell, 2013). Även vi ämnar att i vår undersökning, i likhet med socialkonstruktivismen, söka en reflektion över de

diskurser som framkommer i media kring “invandrare” genom att analysera de artiklar vi finner. Vår undersökning belyser den verklighet och sanning utifrån den kontext vi befinner oss i, med grund i vår tidsanda och den kultur vi lever i idag. Utifrån vårt perspektiv blir detta vår sanning.

Som vi tidigare nämnt bestämmer media vad som är relevant att diskutera genom att välja vad som ska publiceras, vilket innebär att media har en stor inverkan på allmänhetens syn på “invandrare” (Vikkelsø Slot, 2004, s. 164). Med detta i åtanke anser vi att en socialkonstruktivistisk ansats är användbar, då vi är intresserade av att undersöka hur “invandrare” konstrueras i nyhetsmedierna Aftonbladet och Dagens Nyheter.

4.2 Datainsamling, urval och avgränsningar

Vårt material består av artiklar från de svenska tidningarna Dagens Nyheter (DN) och Aftonbladet (AB). Detta val baseras på det faktum att de är två rikstäckande tidningar och därmed når ut till ett stort antal människor varje dag. Trots att DN är en morgontidning och AB en kvälls- och nättidning har vi valt att inte skilja på de två tidningarna. Detta val gjordes då vi utgår från att diskurser reproduceras på samma sätt oavsett tidning. Materialet har sökts via databasen Mediearkivet och omfattar mars månad 2017. Valet av månad var relativt slumpmässigt och baserades mestadels på att vi gjorde vår första sökning i mitten på april. Tidsbegränsningen gjordes då vårt syfte var att undersöka den aktuella diskursen kring vårt ämne, men också för att vi ville ha ett hanterbart antal artiklar.

En första sökning resulterade i 65 artiklar från Aftonbladet och 47 artiklar från Dagens Nyheter. För att möta syftet med vår studie gjorde vi sedan en gallring av dessa artiklar baserade på ett antal förutbestämda kriterier, vilka presenteras nedan.

Först och främst måste artiklarna innehålla ordet “invandrare” för att kunna knytas till identiteten “invandrare”. Då syftet med detta arbete har varit att undersöka den rådande diskursordningen kring “invandrare” i Sverige avgränsade vi oss även till artiklar som berör just Sverige. Vad media skriver om “invandrare” som befinner sig i andra länder möter inte studiens syfte, och därför har vi valt bort de artiklar som berör “invandrare” i en internationell kontext. Vi valde dessutom att endast analysera de artiklar som direkt handlade om “invandrare”. Artiklar som indirekt berör “invandrare”, exempelvis bokrecensioner, har alltså

valts bort. Vi har valt att analysera artiklar från samtliga delar av tidningarna och gör ingen skillnad mellan exempelvis nyhetsrapporteringar och ledare. Vi har dessutom valt att endast analysera text i denna studie. Det hade varit intressant att även analysera hur bilder i media bidrar till föreställningar om “invandrare” men i detta fall har vi medvetet gjort en avgränsning på grund av den storlek materialet skulle fått. Slutligen ska nämnas att i de fall det förekommit dubletter, det vill säga två likadana artiklar, i en eller båda tidningarna, har vi valt att endast inkludera en av artiklarna.

Syftet med studien är att undersöka hur “invandrare” framställs i svensk media och urvalet har gjorts på basis att kunna besvara detta syfte. Det material som ligger till grund för denna studie består, efter urvalsprocessen, av 19 artiklar.

4.3 Analysmetod

4.3.1 Diskursanalys

Utgångspunkten i diskursanalys är att vårt tillträde till verkligheten går genom språket. Språket anses inte vara ett neutralt instrument som återger verkligheten som den är utan spelar en aktiv roll i skapandet av sociala relationer och identiteter. Den diskursiva förståelsen, det vill säga hur vi talar om eller ser på ett fenomen, får sociala konsekvenser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Det finns flera olika former av diskursanalys och vi har inspirerats av den kritiska diskursanalysen. Med detta menar vi att vi har tagit avstamp i den kritiska diskursanalysen utan att följa alla steg punkt och pricka. Vårt primära fokus har legat på den textuella och den diskursiva praktiken för att se hur diskurser skapar identiteter och grupper samt för att se hur författaren bidrar till att upprätthålla eller förändra eventuella identiteter och maktförhållanden mellan grupper. Samtliga nämnda nivåer kommer att presenteras senare i detta avsnitt. Vi är intresserade av att se vilka formuleringar och begrepp som används för att skapa bilden av “invandrare”. I vår avslutande diskussion berör vi även den sociala praktiken i och med att vi försöker dra slutsatser gällande huruvida diskurserna kan få några politiska och sociala effekter. Den kritiska diskursanalysen intresserade oss då det är ett analysätt som teoretiskt problematiserar och undersöker förhållanden mellan den diskursiva praktiken och

social och kulturell utveckling av olika sociala fenomen (Winther Jørgensen & Philips, 2000). Den kritiska diskursanalysen består av teoretiska metoder, metodologiska riktlinjer och specifika tekniker för språkanalys. Hur vi har förhållit oss till dessa och praktiskt använt dem i vår analys presenteras längre ner i detta avsnitt.

Det centrala inom Faircloughs inriktning är att diskurs som en form av social praktik är viktig och reproducerar och förändrar människors kunskaper, och samtidigt formas av andra sociala strukturer (a.a.). Med begreppet diskurs menas att språket är strukturerat i olika mönster som vi följer när vi agerar i olika sociala domäner (a.a.).

Faircloughs kritiska diskursanalys har tre dimensioner: text, diskursiv praktik och social praktik. Analysen av den *diskursiva praktiken* är till för att se hur texten är producerad, vilka bilder den skapar eller återskapar, och hur den mottas, det vill säga hur läsaren påverkas. I analysen av *texten* ligger fokus på hur diskurser skapar identiteter och grupper. Fairclough menar att varje enskild kommunikativ händelse består av alla tre dimensioner och hans analysmetod syftar till att förtydliga den koppling som finns mellan språket och den sociala praktiken. Genom diskursanalyser kan man dra slutsatser om förhållandet mellan den diskursiva och den sociala praktiken samt hur den diskursiva praktiken upprätthåller och förändrar den sociala ordningen (a.a., s. 73ff).

Winther Jørgensen och Philips (2000) menar att människor genom diskursiva praktiker skapar text och tal samtidigt som vi mottar och tolkar dessa praktiker. Diskurser har således två funktioner: de både formar social praktik som återskapar och ändrar befintliga kunskaper och identiteter, och formas av redan existerande sociala praktiker och strukturer. Alltså är språk som diskurs en form av handling som ger människor möjlighet att påverka sin omvärld, samtidigt som språket är en form av handling som är socialt och historiskt bunden. Genom vardagliga diskursiva praktiker sker sociala och kulturella förändringar. Vårt sätt att tala om världen bidrar till att forma och förändra den (a.a.). Vi menar att nyhetsrapportering är en diskursiv handling som bidrar till att skapa en kollektiv verklighetsuppfattning.

I analysen av vårt textmaterial började vi med att noggrant läsa artiklarna upprepade gånger. Med hjälp av färgpennor identifierade vi återkommande ord, begrepp och teman, vilket blev grunden för vår kodning av materialet. Kodning kan beskrivas som en process genom vilken man identifierar språkliga enheter som bär mening. Dessa meningsbärande enheter används

sedan som byggstenar för att skapa en förståelse för texten som helhet (Padgett, 2008, s. 151-152). Koderna kategoriserades och placerades därefter i teman utifrån vilken diskurs de tillhör. Genom denna kategorisering framträdde fyra teman, eller diskurser: *Integration*, *Förorten*, *Problem* och *Motverka fördomar*.

4.3.2 Validitet & Reliabilitet

Då varje kvalitativ studie är mer eller mindre unik är det svårt att hitta generella regler för att nå kvalitet. Kvalitativa studier kan exempelvis vara baserade på observationer, vilka är omöjliga att upprepa på exakt samma sätt vad gäller tidpunkt, plats och deltagare (Howell, 2013, s. 182-183). På grund av detta är det särskilt viktigt att noggrant anteckna tillvägagångssättet vad gäller både insamling av data och av analysprocessen (Jacobsen, 2007; Patel & Davidsson, 2011, s. 109).

Reliabilitet handlar om huruvida studien kan upprepas av en annan forskare och nå samma resultat (Howell, 2013, 182-183). Vad som talar för vår studies reliabilitet är att det empiriska materialet är offentligt och tillgängligt på internet, och samtliga analyserade artiklar presenteras i vår referenslista. Dessutom är vår urvalsprocess, analysmetod och teoretiska bakgrund tydligt dokumenterad, vilket innebär att någon annan skulle kunna genomföra en liknande studie utifrån samma material. Att andra forskare skulle nå exakt samma resultat som vi bedöms dock osannolikt, då de kan tänkas göra annorlunda tolkningar av materialet.

Validitet handlar om huruvida forskaren undersöker det som studien syftar till att undersöka (Howell, 2013, s. 188). I kvalitativa studier är strävan efter validitet något som genomsyrar hela forskningsprocessen (Patel & Davidsson, 2011, s. 106). För att så långt som möjligt säkerställa denna studies validitet har vi regelbundet återvänt till studiens syfte och frågeställningar för att försäkra oss om att vi faktiskt undersöker rätt företeelse.

4.3.4 Etiska överväganden

Då vårt material består av artiklar som finns tillgängliga för allmänheten ställs vi inte inför de etiska ställningstaganden som medföljer studier där materialet består av intervjuer, enkäter eller observationer. Studier där materialet består av exempelvis intervjuer har ett mycket mer nära samband med enskilda individer. Detta medför att vid sådana studier måste stor hänsyn visas till de deltagande informanterna, med exempelvis information, samtycke och anonymisering. Vårt material består av artiklar som finns tillgängliga för allmänheten och de

personer som finns beskrivna är inte namngivna. Det innebär bland annat svårigheter att informera samtliga artikelförfattare om att deras artiklar används i en studie, framförallt då vissa artiklar endast står undertecknade med TT. Trots detta är det viktigt att föra en etisk reflektion genom hela arbetsprocessen. Vanligtvis är samtyckeskrevet ett av de viktigaste i kvalitativa undersökningar. Då materialet är inhämtat från en internetbaserad databas fanns ingen att inhämta samtycke från och Vetenskapsrådet (2002) skriver att samtycke inte är nödvändigt vid användning av material från massmedia.

Då denna studie berör ett ämne som kan uppfattas som känsligt, och i vissa fall "infekterat", anser Vetenskapsrådet (2002) att det är viktigt att aidentifiera enskilda personer. Då läsaren av denna studie själv kan leta reda på alla artiklar samt att författarna till artiklarna ska nämnas vid referens har det inte varit möjligt för oss att aidentifiera de personer som berörs i artiklarna.

Slutligen är det oerhört viktigt att vi ser kritiskt på hur "invandrare" konstrueras i denna studie. Det finns en risk att vi själva reproducerar stereotypa bilder "invandrare" och förstärker dessa som "verkligheter". Samtidigt är det nödvändigt att belysa dessa stereotyper och lyfta fram dem som de sociala konstruktioner de är, för att sedan kunna ta avstånd från dem. I vår analys har vi dessutom försökt problematisera de mönster vi sett.

5. Resultat

Som vi förklarade i vårt metodavsnitt började vi efter läsning av artiklarna att koda materialet. Vi började med en övergripande kodning av samtliga artiklar, därefter omkodade vi och sammanställde de nya koderna i teman med underrubriker. Vi arbetade efter trattmetoden. De teman vi kom fram till var *Integration*, *Förorten*, *Problem* och *Motverka fördomar* och dessa teman kommer att presenteras i detta avsnitt.

5.1 Vem är "invandrare"

Under vår analys och kodning såg vi att det fanns ett flertal ord och uttryck som användes synonymt med "invandrare". Bland dessa fanns orden *flykting*, *muslim* och *nyanlända*. Det var sällan som ordet "invandrare" användes i själva artikeln. Ofta nämndes det en gång,

kanske i rubriken, för att resterande gånger benämnas som exempelvis flyktingar. Ett exempel på detta är artikeln *Hotade hugga invandrare på krogen* (Aftonbladet, 20 mars, 2017). I titeln används ordet “invandrare” men när vi läser artikeln framgår det att mannens faktiska ordval var att han skulle “hugga en blatte”. Det blir då tydligt att rubriksättaren likställer de två orden och väljer att använda det mindre kontroversiella i rubriken. “Invandrarens” etnicitet var något som sällan berördes i artiklarna. Det fåtal etniciteter som nämndes kan dock kategoriseras som utomeuropeiska, det var exempelvis somalisk, arabisk, irakier och iranier som nämndes. Utifrån detta kan vi alltså konstatera att “invandrare” är av utomeuropeiskt ursprung.

5.2 Integration

Detta avsnitt handlar om integration och vad olika aktörer talar om i relation till ämnet. Vi har i vår analys sett att det mest talas om arbetsmarknaden, utbildning och kvinnors utsatthet. Således blev dessa våra underrubriker i diskursen.

5.2.1 Arbetsmarknaden

Det talas om att en viktig del av integrationen är att “invandrare” kommer ut på arbetsmarknaden. Det förutsätts alltså att arbete är ett grundläggande krav för integration. Ordet arbetslöshet nämns ofta i relation till “invandrare”, allra oftast till synonymen nyanlända. Män, kvinnor och unga “invandrare” beskrivs stå utanför arbetsmarknaden, vilket måste åtgärdas. Ofta används uttryck som att “de står utanför” eller “inte är inne i systemet”. De är heller “inte lika välutbildade” och ofta betonas deras bristande kunskaper i det svenska språket. “Invandrare” som är arbetslösa beskrivs som svaga eller utsatta och som att de måste få hjälp på traven. Vi måste “sänka tröskeln” och vidta andra socialpolitiska åtgärder som ska underlätta för “invandrare” att bli en del av arbetsmarknaden. I postkolonialistisk och orientalistisk anda skrivs det om hur *Vi* ska hjälpa *Dem*, *Dem* som är utsatta och svagare och därför behöver vår hjälp för att kunna anpassa sig och etablera sig i vårt samhälle.

Svenskt Näringsliv har dock länge pratat om vikten att släppa in de allra mest utsatta människorna på arbetsmarknaden (Steijer, Aftonbladet, 6 mars, 2017).

Inte sällan likställs integrationen med deltagande på arbetsmarknaden. Antingen beskrivs integrationen som ett arbetsmarknadsproblem eller arbetsmarknaden som ett integrationsproblem. Även om det inte direkt uttrycks i text i artiklarna går det ändå att utläsa att “invandrare” anses vara integrerade när de har ett jobb. Varför det är just arbetsmarknaden som har blivit vägen till integration skrivs inte uttryckligen heller utan kan enbart tolkas av läsaren. Vi tolkar detta som att genom att arbeta får “invandrare” tillgång till ett större nätverk än de tidigare erhållit. Det är även på arbetsplatsen som de har störst möjlighet att umgås med och möta “svenskar”. Helt enkelt blir “invandrare” en del av samhället från den stunden de har skaffat sig ett jobb. En annan anledning till varför just arbetsmarknaden blev så betydelsefull kan vara av ekonomiska skäl. Som arbetslösa kostar de staten pengar men som etablerade på arbetsmarknaden kan de bli självförsörjande och på så sätt inte bara klara sig utan statens stöd utan även ge tillbaka till det samhälle som har hjälpt dem genom att exempelvis betala skatt. Vi kommer att prata mer om detta i avsnitt 5.4.2.

När det talas om “invandrare” i relation till arbetsmarknaden används ibland uttryck som betonar “invandrarens” brister, som att de inte är lika välutbildade som “svenskar”, inte kan det svenska språket och kanske saknar erfarenheter av att arbeta. Detta ligger till grund för arbetsmarknadspolitiska åtgärder med syfte att underlätta för “invandrare” att ta sig in på arbetsmarknaden. Men när det handlar om att ge “invandrare” olika typer av ekonomiska bidrag ska de likställas med “svenskar” och det ska ställas samma krav på alla. Detta tolkas som att *Vi* naturligt är bättre, i större utsträckning är mer välutbildade, vilket leder till att *De* måste hjälpas på traven för att uppnå samma standard. Ändå är *Vi* ovilliga att spendera resurser på *Dem* även om det skulle leda till att *De* skulle likställas oss på arbetsmarknaden. En tolkning är att *Vi* inte vill att *De* ska bli likställda oss eftersom *Vi*, enligt postkolonialismen, skapar vår identitet i förhållande till andra. Om *Vi* inte längre kan peka ut andras fel och brister finns inte längre några tydliga bevis till hur bra *Vi* är.

Nyanlända bör omfattas av ett proportionerligt åtgärdssystem som i stort motsvarar det som idag gäller för övriga arbetssökande (TT, Aftonbladet, 6 mars, 2017).

I diskursen talas det inte endast om att arbete är vägen till integration, utan det erbjuds även idéer och förslag på lösningar som ska förenkla vägen dit. Ett sådant förslag som återkommer i flera artiklar är att erbjuda “invandrare” så kallade enkla jobb. Denna form av anställning beskrivs vara viktig, trots att det inte framgår vad dessa enkla jobb skulle kunna vara.

Återigen ser vi exempel på den gestaltningsteoretiska kopplingen mellan objekt och attribut. Här kopplas objektet "invandrare" samman med attributet "enkla jobb" och gestaltas därmed som mindre kapabel än "svensk", något som även överensstämmer med postkolonialistiska idéer om motsatspar. Vi-Dem, "Svensk"- "Invandrare", Kapabel-Inkapabel.

För den här gruppen är enkla jobb viktigt (Steijer, Aftonbladet, 6 mars, 2017).

Arbetsmarknaden är dock inte en spikrak väg till ett integrerat samhälle. Arbetsmarknaden beskrivs som tudelad på grund av att "invandrare" har mer osäkra anställningsformer, som visstidsanställningar utan att kunna garanteras att få jobba kvar när tiden är över.

Men arbetsmarknadens tudelning är värre än så, eftersom osäkra visstidsanställningar, deltidsanställningar och subventionerade jobb är betydligt vanligare bland invandrare än inrikes födda (Calmfors, DN, 2 mars, 2017).

Av analysen framgår även att "invandrare" inte är lika attraktiva på arbetsmarknaden. Det skylls på "invandrades" låga eller icke-existerande utbildning eller deras bristfälliga svenska, såsom de upprepade gånger gestaltas i media. På grund av detta görs ett flertal socialpolitiska åtgärder för att locka arbetsgivare att anställa "invandrare". Den åtgärd som återkommer oftast i materialet är att sänka lönekostnaden, återigen för att locka arbetsgivare att vilja anställa "invandrare". Att sänka lönekostnaden nämns ofta i samband med att idén om att erbjuda "invandrare" enklare jobb.

Genom att sänka arbetskraftskostnaden för enklare tjänster skulle Sverige kunna öppna upp fler marknader likt RUT-sektorn, som bevisligen hjälpt många utlandsfödda kvinnor med låg utbildning in på arbetsmarknaden (Steijer, Aftonbladet, 6 mars, 2017).

Debatten har till stor del kommit att handla om vilken roll lägre minimilöner kan spela för lågutbildade utrikes föddas sysselsättning. Arbetsmarknadsekonomiska rådet har argumenterat för att arbetsmarknadens parter ska förhandla fram nya typer av enkla jobb med avsevärt lägre löner än dagens minimilöner. Det borde möjliggöra fler anställningar av personer med låga kvalifikationer (Calmfors, DN, 2 mars, 2017).

"Invandraren" gestaltas alltså som handlingsfattig i relation till arbetsmarknaden och klarar inte heller av att hantera ett "riktigt jobb", mycket på grund av bristande språkkunskaper. Vad

som är intressant är att det i nästa andetag talas om bidrag och då ställs det plötsligt samma krav på “invandrare” som på “svenskar”. Med andra ord är en “invandrare” en “invandrare” tills de ska erhålla resurser från staten då de omedelbart likställs med “svenskar”, återigen framkommer en tydlig skillnad mellan *Vi* och *Dem*.

5.2.2 Utbildning

Något som nämns i samband med arbetsmarknaden och “invandrarens” möjlighet till att ta sig in på den är utbildningsnivån. Vi har tidigare snuddat vid detta men ämnar i denna del att dyka djupare i just utbildningens betydelse.

Utbildningsnivån bland “invandrare” beskrivs i negativa ordalag, antingen är den låg eller så finns den helt enkelt inte. Det talas ofta om brist på utbildning med koppling till synonymen “nyanlända” och det tycks förutsättas att de som kommer nya till Sverige inte har utbildat sig i sitt hemland. Med hjälp av gestaltningsteorin kan vi se hur artikelförfattarna med dessa ordval ännu en gång gestaltar “invandrare” som mindre kapabla än “svenskar” och deras hemländer beskrivs återigen, i enlighet med den postkoloniala och orientalistiska synen på öst, som mindre utvecklade.

Men även om utbildning är viktigt så är det inte troligt att man kan höja alla nyanlända med grundskoleutbildning till den nivå som behövs för att vara konkurrenskraftig på den svenska arbetsmarknaden (Steijer, Aftonbladet, 6 mars, 2017).

“Invandrare” som har utbildning skrivs det inte om, vilket reser frågan om de existerar. En annan tolkning kan vara att de som faktiskt har utbildning antas ha det lättare att etablera sig på arbetsmarknaden och därför inte behöver hjälp av samhället på samma sätt som de utan utbildning. Således är det återigen de “svaga” och “utsatta” som lyfts fram i diskursen. Med hjälp av binära motsatspar jämför postkolonialismen de starka med de svaga. Genom att gestalta “invandrare” som de svagare och outbildade beskrivs “svenskar” indirekt som de starka och välutbildade, eftersom de är varandras binära motsatspar.

Utbildning är något som vi ska hjälpa “invandrare” med. Om de inte har det sedan tidigare ska vi erbjuda dem det. Utbildning är ett krav för att kunna få ett “riktigt jobb”. Den utbildning som erbjuds är dock ingen universitetsutbildning, eller annan högre utbildning,

utan den utbildning som för en “invandrare” blir värt något är en utbildning i det svenska språket. “Invandraren” har det redan svårt på arbetsmarknaden och utan det svenska språket försvåras deras situation ytterligare.

Det svenska språket är självfallet inte bara viktigt för vuxna, utan även barn ska ta del av det och lära sig. Ju fortare desto bättre. Gärna ska små barn börja i förskolan för att introduceras till språket och få chansen att skaffa sig vänner, som tolkningsvis gärna är “svenskar”.

Vi vet hur viktigt det är att barn snabbt kommer i kontakt med förskolan, får en chans att lära sig språket och bygga upp ett socialt kontaktnät, säger hon (TT, Aftonbladet, 16 mars, 2017).

Språket beskrivs återkommande som den avgörande faktorn till varför “svenskar” klarar sig bättre på arbetsmarknaden än “invandrare”, vilket leder till tanken om att primärt erbjuda svenskundervisning är förstäeligt. Utöver språkundervisning finns även praktikplatser och visstidsanställning, men kraven för dessa är alltid tillräcklig kunskap i svenska. Samtidigt som det finns en vilja att integrera “invandrare” i samhället och på arbetsmarknaden finns det också ett tvivel om vad de som kommer till Sverige i vuxen ålder kan uppnå.

Skillnaderna i arbetsmarknadsanknytning mellan utrikes och inrikes födda beror främst på skillnader i färdigheter, inte minst i svenska språket. Därför behövs stora utbildningsinsatser, samtidigt som det finns gränser för vad de kan uppnå (Calmfors, DN, 2 mars, 2017).

Något som framgår tydligt är att utan språkkunskaper bidrar inte “invandrare” till samhället. Utan språkkunskaper kommer de överhuvudtaget inte särskilt långt. Detta innebär dock inte att “invandraren” för alltid kommer att stå utanför samhället. Så länge de lär sig svenska finns möjlighet att komma in i samhället och till och med få hjälp att skaffa ett jobb. Inom diskursen läggs ett visst fokus på de hinder som finns för att “invandrare” ska kunna integreras, ett återkommande exempel är bristfällig svenska. De hinder som presenteras kan dock nästan alltid kopplas till ett slags frånsägande av ansvar. Inom diskursen ligger nämligen fokus på att “invandrare” måste ta eget ansvar för att bli en del av *vårt* samhälle. Vi kan hjälpa *Dem* om de lär sig svenska, men det är deras ansvar att själva faktiskt lära sig.

Att ha ett “riktigt jobb” är enligt integrationsdiskursen vägen till att integreras i samhället, men för att få ett sådant jobb måste de ha utbildning, något som “invandrare” saknar. Det

framstår som att utbildning i hemlandet är svårtillgängligt, om det ens existerar, och det skrivs aldrig om högutbildade “invandrare”. Genom att gestalta “invandrare” som outbildade och utan språkkunskaper gestaltas “svenskar” som det motsatta, som det bättre. Ändå vill Vi att *De* ska etablera sig på arbetsmarknaden och bidra till vårt samhälle, men det är deras eget ansvar att faktiskt lära sig och skaffa sig ett jobb.

5.2.3 Kvinnor

Det står nu klart att “invandrare” har det svårt, både med integrationen, på arbetsmarknaden och med språket. Men särskilt utsatta är kvinnorna. Det läggs stor vikt vid att specifikt kvinnor är utan utbildning och att arbetslösheten har extra betydelse för dem, eftersom de antagligen var hemmafruar i sitt hemland. Att dessa kvinnor ska ut på arbetsmarknaden ses som ett viktigt steg för jämställdheten. Det kan antas att vi i Sverige inte gör skillnad på män och kvinnor gällande arbete och fruktar att de kvinnor som kommer hit inte ska bli en del av det jämställda samhälle vi är så stolta över. Ur ett svenskt perspektiv är “invandrarkvinnan” alltså ett offer och med en postkolonialistisk förklaringsmodell kan detta sägas härstamma från västvärldens syn på sig själva som utvecklade och civiliserade, i förhållande till det “primitiva” öst.

För vår del är det framför allt en viktig jämställdhetsreform. Det handlar om att korta tiden för utrikesfödda kvinnor att komma in på arbetsmarknaden, säger socialförsäkringsminister (S) (TT, Aftonbladet, 16 mars, 2017).

I artiklarna ges det förslag på lösningar till hur kvinnorna ska etablera sig på arbetsmarknaden. Citatet ovan är förklaringen till varför regeringen har beslutat att begränsa föräldrapenningen för “invandrare” och att ta bort vårdnadsbidraget - allting för att få ut dessa kvinnor på arbetsmarknaden. Vad som de facto är en begränsning av dessa familjers ekonomiska förutsättningar förkläs med ord som “att tillgängliggöra möjligheten” och plötsligt framträder bilden av att detta är till fördel för “invandrarkvinnorna”. Gestaltningsteorin beskriver att det är just på detta sätt, genom att välja ut och framhäva vissa aspekter, som media kan påverka vår uppfattning av ett visst ämne.

“Invandrarkvinnorna” beskrivs ha “mjuka färdigheter”, vilket kan vara allt från att ha varit duktig på att klippa väninnors hår till att passa grannars barn. “Invandrarkvinnor” har med andra ord inga “riktiga” arbetslivserfarenheter och är därmed inte kvalificerade för “riktiga

jobb”. Oavsett vilket är det ytterst viktigt att dessa kvinnor kommer ut på arbetsmarknaden, varför alla deras erfarenheter och färdigheter ska beaktas och utnyttjas. Detta motiveras med att “invandrarkvinnorna” är den grupp som har högst arbetslöshet. Det är dock inte helt klart hur dessa “mjuka färdigheter” rent praktiskt ska utnyttjas och det finns tvivel över hur det kommer att gå, om det faktiskt kan gå.

Men hur ska en medelålders kvinna som varit hemmafru i Syrien hela sitt liv hitta ett arbete på den svenska arbetsmarknaden? (Sjödin Öberg, DN, 15 mars, 2017).

Det blir tydligt i artiklarna att “invandrarkvinnorna” är en särskilt utsatt grupp. De är inte bara “invandrare” utan de har även högst arbetslöshet. Det läggs mycket fokus på just denna grupp av “invandrare” i *integrationsdiskursen* och vi tolkar det som att det tycks synd om dessa kvinnor, varför de får all denna uppmärksamhet. I Sverige är vi vana vid att kvinnor är relativt jämställda i förhållande till män på arbetsmarknaden och därför upprör det oss “svenskar” att se en bild som skiljer sig från detta. Återigen gestaltas västvärlden enligt en postkolonialistisk förklaringsmodell som utvecklad och öst som primitiv och när *De* befinner sig i *vårt* samhälle bör *De* efterlikna *oss* för att passa in.

Sammanfattningsvis kan vi se att “invandrare” kopplas samman med attribut som utbildade och utanför arbetsmarknaden. Därmed gestaltas de som en börda för vårt samhälle som *Vi* med sympati och motvilja försöker hjälpa. *Vi* vill att “invandrare” ska bli en del av vårt samhälle, om än bara för att kunna bidra till det. Det erbjuds studier i svenska språket och lätta, anpassade jobb men det får inte krävas för mycket resurser. Slutligen poängteras det att det faktiskt är “invandrarens” eget ansvar att ta sig in på arbetsmarknaden och bli en del av samhället. Inom *integrationsdiskursen* återfinns det postkoloniala perspektivet i uppdelningen mellan *De* som ska integreras och *Vi* som ska integrera. Skillnaden syns särskilt i beskrivningen av “invandrarkvinnorna” och motsatsparet här blir jämställd-förtryckt. Bilden som framkommer är den om de civiliserade “svenskarna” och de outvecklade “invandrarna”.

5.3 Förorten

Välkommen till förorten. Här bor det bara “invandrare” och här finner du alla möjliga sociala problem. Detta är den generella bild som framträder av våra svenska förorter, den bild som “länge har dominerat vår inhemska rapportering” (Molander, DN, 3 mars 2017).

5.3.1 Segregation

Bilden av förorten präglas av segregation och utanförskap. Det mest framträdande är att de som beskrivs bo där uteslutande är “invandrare”. Det är få förortsbor som får komma till tals i förortsdiskursen men de som får det är inte överraskande “invandrare”. Dessa personer presenterar dock en alternativ bild jämfört med den som behandlas i detta avsnitt, vi återkommer till deras utsagor i avsnitt 5.5.

Brittiska Daily Mail, världens största tidningssajt, skriver att kvinnor i Sverige inte vågar vistas utomhus på grund av invandrare från förorterna (Demir, Aftonbladet, 12 mars, 2017).

Förorten framställs i princip uteslutande som problemområden, även om det uttrycks finnas olika grader av problem och det finns de som vill motsätta sig bilden av att förorten skulle vara farligare än något annat bostadsområde. Mellan raderna kan vi utläsa att det faktum att det bara bor “invandrare” i förorten är problematiskt, mycket på grund av att det ses som en bromskloss för integrationen. Det kan tolkas som att om dessa “invandrare” hade bott i ett annat bostadsområde och beblandat sig med “svenskar” så hade dessa problem aldrig uppstått. Med hjälp av postkolonialismen kan detta tolkas som att “invandrare” behöver vår hjälp för att bli av med sina primitiva vanor från öst, de behöver integreras och umgås med “svenskar” för att kunna bli en del av det svenska samhället.

Att det finns bostadsområden med problem är varken nytt eller kontroversiellt, men det råder delade meningar om vad problemen beror på. Vissa framhåller att det inte är bra när det bildas etniska enklaver, andra att människor påverkas negativt av att många i omgivningen saknar jobb (Molander, DN, 1 mars, 2017).

Förorten utmärks även av en hög arbetslöshet, något som göder segregationen ytterligare. Den höga arbetslösheten kopplas till det faktum att det bor så många “invandrare” i samma område. Bristen på arbetsmöjligheter tycks vara så allvarlig att förortsborna tar till drastiska och brottsliga åtgärder för att få ett jobb.

Några av bränderna i Stockholms förorter har startats av personer för att de skulle få jobb. Med kriminell bakgrund kunde de rekryteras till projekt i kommunen (Molander, DN, 1 mars, 2017).

Något vi observerat gällande gestaltningen av förorten och de som bor där är att det som skrivs om förorten formuleras som absoluta sanningar. Med ordvalen i citatet ovan finns ingen antydning till att det kan finnas andra förklaringar till bilbränderna, utan det konstateras helt klart att bilarna bränts för att ge förövarna arbete. Huruvida just detta påstående är en sanning eller inte kan vi endast spekulera om, men det vi vill ha sagt är följande: när sådana här bilder presenteras som sanningar, och får mycket uppmärksamhet, är det inte svårt att förstå hur den mörka bilden av förorten kom att bli så välkänd och accepterad.

5.3.2 Utsatthet

Förorten är inte bara präglad av segregation, utan de som bor här lider också av utsatthet. Denna utsatthet består av olika saker, bland annat av våld och kriminalitet. När det skrivs om de svenska förorterna görs det ofta i negativa ordalag som trycker på hur synd det är om förortens invånare som ständigt lever i rädsla, samtidigt som det i den tidigare delen av förortsdiskursen skylls på den homogena grupp av "invandrare" som bor där. "No go-zon" har blivit ett vedertaget begrepp och används gärna för att beskriva hur allvarlig situationen i dessa områden är.

Sveriges förortsområden har målats upp som no-go-zoner och bevis på att Trump hade rätt när han pekade ut Sverige som en farlig plats (Demir, Aftonbladet, 12 mars, 2017).

De svenska förorterna är farliga. Även detta skrivs som en sanning, inte som en åsikt eller ett rykte. Det är bilar som brinner och personer som blir skjutna - vistas inte ute efter att mörkret har lagt sig.

Aftonbladet har skrivit hundratals texter om problemen som finns i det man brukar kalla förorten. Kriminalitet, upplopp, utanförskap, arbetslöshet och växande frustration. Bara de senaste dagarna har flera personer mördats i Stockholmsområdet (Demir, Aftonbladet, 12 mars, 2017).

Barn i förorten framträder som särskilt utsatta. Barnen kommer från olika bakgrunder men klumpas ändå ihop till samma grupp av media, förortsungar, oavsett om de tillhör en familj som bott i förorten i generationer eller är nyanlända ensamkommande. Att ständigt vara förknippad med kriminalitet och andra problem är inte bra för barns självkänsla. De bemöts inte bra av omgivningen och vuxenvärlden verkar inte alltid vara på deras sida.

Goda krafter nämns inte lika mycket som de onda. Om det enbart står i tidningen att invandrare eller förortsbarn begår brott, hur stor är sannolikheten att barn inte förlorar självkänslan? (Demir, Aftonbladen, 12 mars, 2017).

När jag gick på Fittjaskolan för många år sedan kändes det som att vissa lärare trodde att de kom med blanka rustningar ridande på vita hästar för att kunna rädda oss stackars förortsbarn, säger Yvonne (Demir, Aftonbladet, 12 mars, 2017).

I dessa två citat ovan syns det tydligt hur gestaltning faktiskt påverkar läsarens bild av vissa fenomen. Förorten och de som bor där förknippas genomgående med termer som *problem* och *kriminalitet*. Detta är då den bild som sprids och den sanning som accepteras av samhället. Utsattheten som förortsborna lever med är nära kopplad till identiteten "invandrare" på så sätt att problematiken beskrivs vara orsakad av de boende själva, det vill säga "invandrarna". Det är ingen utomstående som kommit dit och bränt bilar eller på andra sätt spridit oro. Förorten framställs som en annan värld. De problem som finns i förorten finns inte i andra områden. Det finns en tydlig koppling mellan teorierna postkolonialism och orientalism och framställningen av förorterna. De boende i de koloniserade länderna i öst beskrevs av västvärlden som skrämmande, avvikande och okunniga, på samma sätt som förorterna och förortsborna, det vill säga "invandrarna", framställs i våra undersökta artiklar. Förorterna är en mörk del av det svenska samhället som vi inte vill kännas vid, så då blir en naturlig förklaring till förortsproblematiken att det enbart bor "invandrare" där, "invandrare" som genomgående gestaltas som problematiska och ociviliserade.

Förortsdiskursen har tydliga kopplingar till postkolonialismen och orientalismen. Förorten gestaltas mer eller mindre som en annan värld där dåliga saker händer och den vedertagna bilden av förorten blir därmed dessa "no-go-zoner" dit inga "svenskar" bör gå. Då "svenskarna" varnas bort från förorten blir den en särskild plats där "invandrare" samlas. De händelser som sker i förorten skulle aldrig ske i ett "svenskt område". Det är på detta sätt förorten gestaltas och denna bild som artiklarnas läsare tar till sig. De "invandrare" som bor i

förorten förknippas inte bara med den negativa bilden av själva förorten, utan de kopplas även samman med attribut såsom *utsatta* och *kriminella* och gestaltas därmed som både hjälplösa och förövre. Som framgår av citaten ser *Vi* det återigen som vår plikt att hjälpa *Dem* som uppenbarligen inte klarar sig själva.

5.4 Problem

Som fortsättning på ovan förda resonemang framträder en bild av “invandrare” som problematiska i vårt undersökta material. Det är särskilt i två avseenden som “invandrare” är problematiska. Först och främst är de kriminella och för det andra så kräver de mycket resurser, statliga medel som skattebetalarna står för.

5.4.1 Kriminalitet

Vi har valt att använda kriminalitet som ett samlingsbegrepp för alla de olika typer av kriminalitet som nämns i samband med “invandrare”, varav det mest återkommande var våld i alla dess former. Det rör sig om allt från knivbrott till dödsskjutningar. Kriminalitet är särskilt vanligt förekommande i förorten där det bränns bilar och lämnas skarpa handgranater vid polisstationer. En allvarigare form av våld är det som utövas av den “ensamma terroristen” vars ultimata syfte är att skrämja västvärlden.

Uppmaningen kom till för att skapa en våg av terrorism i västvärlden och på så sätt destabilisera samhällen i Europa och USA. Med små medel skapas en känsla av rädsla och otrygghet (Hansson, Aftonbladet, 23 mars, 2017).

Detta citat är intressant då det lyfter fram frågan om *Vi* och *Dem* fast det kan tolkas på två olika sätt. Det första är det mest förekommande, att västvärlden ligger före i utvecklingen och att öst känner sig hotad och vill förstöra för *oss*. Å andra sidan kan det tolkas tvärtom där öst upplever att västvärlden är det felaktiga och genom dessa handlingar vill sprida sitt budskap och utveckla västvärlden.

Författaren till artikeln *Ensamterroristen är polisens mardröm* (Aftonbladet, 23 mars 2017) drar paralleller mellan begreppen “invandrare” och muslimer, och i argumenten avseende terrorister kopplas muslimer och islamism till ett antal terrorattacker som har skett runt

omkring i Europa. På så sätt har författaren upprepade gånger genom artikeln gestaltat “invandrare” som terrorister.

I det studerade materialet nämns även gängrelaterad kriminalitet. Trots att det aldrig uttryckligen skrivs att gängen består av “invandrare” går det onekligen att utläsa mellan raderna, då det återkommer i våra artiklar om “invandrare”. Gängkriminaliteten nämns i sin tur i samband med knarkhandel, vilket innebär att även knark är något som kopplas till identiteten “invandrare”.

Ytterligare en form av våld som är förknippad med “invandrare” är sexualbrott. Denna typ av brott nämns endast i en av artiklarna och intervjupersonen försöker i sina uttalanden förklara att det *inte* finns någon koppling mellan antal “invandrare” och mängden brott i Sverige. I den korta artikeln nämns dock sexbrott åtta gånger, våldtäkt nämns fyra gånger och det refereras till “invandrare” fem gånger, vilket gör att kopplingen mellan dessa begrepp blir väldigt påtaglig.

Genom att koppla samman “invandrare” med exempelvis våld och droger, utan att problematisera eller nyansera eller på något sätt försöka urskilja individen från gruppen, gestaltas “invandrare” som en problematisk grupp människor. Eftersom de inte tillför något till samhället, vilket enligt *integrationsdiskursen* är vad som betraktas som normen, blir bilden av *Dem* som något avvikande ännu starkare.

5.4.2 Resurser

Kriminalitet är ett väldigt konkret problem som tydligt förknippas med identiteten “invandrare” i det undersökta materialet. Att “invandrare” dessutom är ett problem på grund av att det kostar mycket att “ta hand om” dem är inte riktigt lika uppenbart vid första anblick, även om den kopplingen också är stark.

Det behövs mycket resurser för att ta hand om “invandrare” på olika sätt. Så länge de står utanför arbetsmarknaden är de beroende av olika bidrag och insatser, exempelvis kan de vara berättigade till försörjningsstöd, de kan få hjälp från Arbetsförmedlingen i form av olika etableringsinsatser, de har tillgång till SFI för att studera svenska och så vidare. Alla dessa insatser kostar pengar, pengar som staten och skattebetalare står för. Även de förslag som

nämnts i integrationsdiskursen för att lösa arbetsmarknadsproblem, förslag som sänkta lönekostnader, är i längden kostsamma för staten, varför förslagen anses vara odugliga och bör avvisas.

Anställningsstöden kostar skattebetalarna mer än 20 miljarder årligen, vilket är mer än Polisen kostar (Steijer, Aftonbladet, 6 mars, 2017).

Anställningsstöd som överbryggat skillnaderna mellan arbetsgivarnas lönekostnader och lågutbildades produktivitet kan också öka dessas sysselsättning. Men sådana stöd är tidsbegränsade och har därför begränsade sysselsättningseffekter. Det skulle bli dyrt att göra stöden permanenta (Calmfors, DN, 2 mars, 2017).

Även i avsnitt 5.2.3 som berörde “invandrarkvinnor” i relation till arbetsmarknaden ser vi exempel på hur det talas om pengar i samband med “invandrare”. Där skrivs det om begränsningar i “invandrarens” bidrag som ett positivt sätt att fortare få ut dem på arbetsmarknaden. Det finns också en uppfattning om att “invandrare” saknar rätten att ta del av “svenskarnas” pengar eftersom de inte bidragit till det svenska samhället.

En försäkring tjänar man ju in, och har man inte varit med och tjänat in den från början så kan man inte heller få ut hela ersättningen, säger hon (TT, Aftonbladet, 16 mars 2017).

Resurser kan även, istället för i kronor, räknas i arbetstimmar, det vill säga handläggningstid hos olika myndigheter och dylikt. I denna del av diskursen ser vi att kostnaden för “invandrare” upplevs vara “onödig” (TT, Aftonbladet, 6 mars 2017) och “invandrare” har på så sätt blivit en börda för samhället som ingen vill ta ansvar för.

Det skrivs även om de vinster som går att göras genom snabb integration. Genom att snabbt integrera “invandrare” vinner både samhället och individen på det. Individen får genom arbete bli en del av samhället och samhället vinner ekonomiskt på att inte behöva betala bidrag i form av exempelvis försörjningsstöd.

Sammanfattningsvis kan vi alltså tolka ur materialet att det finns en allmän uppfattning om att “invandrare” kostar samhället utan att själva faktiskt bidra till det, vilket det ses negativt på.

Som vi nämnt i tidigare avsnitt innebär detta att “invandrare” avviker från våra samhälleliga normer, vilket i sin tur förstärker maktförhållandet mellan *Vi* och *Dem*.

5.4.3 Illegala invandrare

De illegala “invandrarna” är en grupp som kan kopplas till både kriminalitet och resursproblematiken eftersom de vistas i landet olagligt, många gånger efter ett utvisningsbeslut, och för att det krävs mycket resurser för att polisen ska kunna hitta dem. Antalet illegala “invandrare” i Sverige tycks dessutom öka och bli ett allt större problem. Det finns dock inga konkreta lösningar på detta konstant växande problem och det ses som en självklarhet att utvisade “invandrare” hellre går under jorden än åker tillbaka till det land som de har flytt ifrån.

Att låsa in alla som fått avslag är både dyrt och inhumant, alternativet leder till att fler gömmer sig (Molander, DN, 8 mars, 2017).

Hur mycket stöd det än finns kommer det dock att finnas många som hellre går under jorden än återvänder (Molander, DN, 8 mars, 2017).

Det finns en medvetenhet när det talas om dessa illegala “invandrare”, en medvetenhet om att utvisningsbesluten är hårda och att oavsett vilket stöd som erbjuds kommer “invandrare” inte frivilligt välja att återvända till sina hemländer om de har valt att fly därifrån. Trots denna medvetenhet ges inga alternativ till ett utvisningsbeslut, “ett nej är ett nej” och de ska omedelbart ut ur Sverige. Detta kan kopplas till ett postkolonialt tankesätt om att *Vi* ständigt betraktat oss själva som överlägsna *Dem*. *Vi* är således medvetna om att *De* har det svårt i sina hemländer men en rädsla för att deras primitiva livsstil ska påverka vårt samhälle negativt styr våra handlingar och därmed väljer vi att utvisa “invandrare” tillbaka till den fruktansvärda tillvaro de flytt från.

Även problemdiskursen är starkt kopplad till postkolonialismen och orientalismen. Ett flertal skildringar av hur *Vi* och *Dem* särskiljs tas upp i denna diskurs: *Vi* är laglydiga, *De* är kriminella. *Vi* är rika, *De* är fattiga. *Vi* får vara här, eftersom det är vårt land, och *De* får inte vara här, såvida vi inte ger dem tillåtelse. Att “invandrare” beskrivs som kriminella, avvikande och som en belastning är ett tydligt exempel på hur media skapar ett *Vi* och ett

Dem. Genom att måla upp en bild av *Dem* som “onda” skapas också bilden av *Oss* som “goda” och *Vi* blir då det eftersträvansvärda idealet. Genom att koppla samman “invandrare” med attribut som *illegala* och *våldsamma* gestaltas de som ovälkomna problemskapare i vårt land. Det finns en risk att en sådan porträttering sprider en fientlig bild “invandrare” i samhället.

5.5 Motverka fördomar

I kontrast till den negativa tonen i de övriga diskurserna bygger denna diskurs på tanken att de ovan nämnda diskurserna endast består av fördomar och stereotyper gentemot “invandrare”. De som uttalar sig i denna diskurs är enskilda individer som vill erbjuda en alternativ bild till dessa stereotyper, en bild av “den goda invandraren”, en “invandrare” som också kan lyckas i det svenska samhället.

Det tas aktivt avstånd från att generalisera och beskylla gruppen “invandrare” för problemen som nämns i relation till dem. Även förorten beskrivs annorlunda med ord som “kärlek” och “gemenskap”, ord som aldrig förekommer i övriga diskurser.

Men idealet som inskräptes var att aldrig dra slutsatser om individen på grundval av gruppstillhörigheten, aldrig lasta gruppen för enstaka individers handlingar, och framför allt att inte ha rasteorier (Andersson, DN, 31 mars, 2017).

Enligt Garip är det bästa med förorten gemenskapen, kärleken och den starka viljan att lyckas i livet (Demir, Aftonbladet, 12 mars, 2017).

Bilden av den utsatta och segregerade förorten dementeras i denna diskurs. Individer som kommer till tals beskriver den negativa bilden av förorten som en förolämpning. Att arbetslösheten skulle vara stor i förorten på grund av att där bor många “invandrare” beskrivs även det som otroligt.

Tvärtemot vad många tror verkar det exempelvis vara lättare att få jobb för invandrare som bor i områden med hög andel utlandsfödda, och särskilt om de kommer från samma land. Det beror troligen på att de då har tillgång till större nätverk (Molander, DN, 1 mars, 2017).

När någon säger att mitt område, som jag växt upp, i är en no-go zon känns det som jag får örfilar i ansiktet. Det är en förolämpning, säger Wena [sic!] (Demir, Aftonbladet, 12 mars, 2017).

Även diskursen om integration ifrågasätts. Om det enbart bor "invandrare" i förorten och alla "invandrare" är arbetslösa skulle det betyda att alla som bor i Sveriges förorter är arbetslösa. Detta bedöms inte vara särskilt rimligt och därför presenteras en annorlunda bild.

En bild som rymmer det faktum att många från förorterna har lyckats väl med att etablera sig på arbetsmarknaden och bidrar till att Sverige har en fungerande välfärd (DemirAftonbladet, 12 mars, 2017).

Vi har således observerat att det finns ett motstånd mot den rådande diskursordningen. Det uttrycks på ett flertal olika sätt men det gemensamma syftet är att visa att övriga diskurser enbart baseras på fördomar och att presentera en alternativ bild av "invandrare". Majoriteten av de som bidrar till diskursen är själva "invandrare" som dessutom bor i svenska förorter. De vill således göra sina egna röster hörda och vara en del i skapandet av identiteten "invandrare".

Det faktum att det görs ett så pass starkt motstånd mot bilden av "invandrare" visar, enligt oss, att bilden har normaliserats och blivit en kollektivt accepterad "sanning". Enligt gestaltningsteorin är det just detta som är mediernas makt: hur medierna väljer att beskriva ett fenomen blir till slut den allmänna uppfattningen av fenomenet. Samtidigt som det görs motstånd mot denna normaliserade bild av "invandrare" finns det inget motstånd mot *Vi* och *Dem*. Det talas fortfarande om "invandrare" respektive "svenskar". Detta tolkar vi som att bilden av *Vi* och *Dem* är så pass normaliserad och vedertagen att det inte ifrågasätts på samma sätt som hur dessa två grupper faktiskt gestaltas. Det kan sägas ha blivit en absolut sanning att det finns ett *Vi* och ett *Dem*.

5.6 Avslutande analys

Vi kan av analysen konstatera att integrationsdiskursen är dominerande. Det ska dock sägas att ingen av diskurserna är fristående utan de går alla in i varandra. Exempelvis talas det om resurser i både integrations- och problemdiskursen. I samtliga diskurser pratas det om problematik som förknippas med "invandrare" och *Vi* och *Dem* är i princip omöjligt att

komma ifrån. Det kan verka som att fördomsdiskursen är fristående men den erbjuder alternativ till de bilder som presenteras i övriga diskurser.

Med väldigt få undantag framträder “invandrare” uteslutande i samband med sociala problem i det studerade materialet. De lever i så kallade utsatta områden, de står utanför arbetsmarknaden och de är lågutbildade. Kriminalitet är vanligt och de kan tolkas vara en börda och en stor kostnad för samhället. De beskrivs sällan i andra sammanhang eller roller än som problem. Denna bild av “invandrare” har dock skapats i stort sett helt utan bidrag från individer som tillhör den identitetsgruppen. Vi tror att bilden av “invandrare” hade sett något annorlunda ut om “invandrare” själva hade fått mer utrymme att bidra till diskursen, med tanke på att det fåtal “invandrare” som figurerar i vårt material presenterar en mycket mer positiv bild, men det är något som det bara går att spekulera om.

Artiklarnas beskrivning av “invandrare” i samband med sociala problem kan förklaras utifrån den postkoloniala teorin och orientalismen. Teorierna synliggör relationen mellan det koloniserade öst och det koloniserande väst, samt relationens effekter på nutiden. Vi i väst hade under koloniseringstiden en dominerande position i världen, såg vår egen kultur som överlägsen och betraktade oss själva som normala, smarta, kunniga och utvecklade, medan människorna i öst tilldelades en underordnad position och beskrevs som avvikande, skrämmande och okunniga. Trots att Sverige inte var delaktigt i koloniseringen har vi blivit påverkade av koloniala idéer, vilket tydligt kan märkas i de artiklar som analyserats. Ett exempel är hur förorten står utanför majoritetssamhället och det enbart bor “invandrare” där. Det skapar en distans och en tydlig segregation mellan “svenskar” och “invandrare”, mellan ett *Vi* och ett *Dem*.

Något som är viktigt att ha i åtanke är att den bild av “invandrare” som framställs i materialet inte nödvändigtvis stämmer överens med hur en “invandrare” är i verkligheten och hur de faktiskt agerar i olika sammanhang. Däremot så menar diskursteorin att så länge en utsaga ses som sann av de människor som tar del av den, så är den sann. Den porträttering av “invandrare” som sker i dagstidningar återspeglar inte den mångfald som finns trots att media behandlar tusentals olika individer och det är därför viktigt att vara medveten om att alla “invandrare” inte lever upp till den konstruerade bilden.

Vi har under vår analys observerat att individer som själva tillhör gruppen knappt kommer till tals i skapandet av sin egen identitet "invandrare" som den framställs i media. Den bild vi har kunnat utläsa är till största del negativ och för den del av bilden som faktiskt är positiv är "invandrare" själva representanter. Det är därför inte omöjligt att den mediala bilden av "invandrare" hade sett annorlunda ut om de själva hade fått ta större plats i skapandeprocessen av sin egen identitet. Det är också viktigt att komma ihåg att det är journalisten som väljer ut vem som skall intervjuas, i vilket sammanhang som personen skall intervjuas, vad som skall återges i tidningen och hur det framställs. Detta ligger i linje med gestaltningsteorin som menar att media, genom att välja ut och framhäva vissa aspekter, gestaltar verkligheten på ett visst sätt.

"Invandrare" kopplas upprepade gånger till ett flertal olika problem och därav skapas en negativ förståelse av gruppen. Utöver problematiken framställs även "invandrare" som underordnade den "svenska" identiteten i diskursen. Paradoxen i vårt resultat är att trots att bilden är övergripande negativ verkar målet ändå vara inkludering och integration. Att exkludera "invandrare" är inte syftet med artiklarna. En förklaring skulle kunna vara att dagstidningarna kategoriserar de av utomeuropeisk härkomst som anses behöva hjälp av stat och samhälle och kallar dem för "invandrare" med anledning att det lättare ska kunna pratas om dem i politiska sammanhang och därmed även underlätta hjälpen för dem.

Utanförskap är något som återkommande lyfts fram i relation till "invandrare". Det är ett begrepp som förknippas med de "stökiga" förorterna men också med att stå utanför arbetsmarknaden, att vara arbetslös. Genom att tala om utanförskap skapas automatiskt ett innanförskap, i detta fall blir det majoritetssamhället. Således delas samhället upp i två delar och av dessa två existerar problemen i utanförskapet, alltså hos "invandrarna". På grund av detta framstår det som att lösningen på problemen endast finns i denna del av samhället och det är där eventuell förändring måste ske. Genom att problemen placeras i utanförskapet ger det intryck av att det inte angår majoritetssamhället. Utifrån postkolonialismen och orientalismen är detta ett tydligt exempel på hur koloniala idéer fortfarande lever kvar i vårt nutida samhälle genom att det görs en distinkt avgränsning mellan det problematiska *Dem* och det normala *Vi*.

Budskapen i artiklarna är tydliga, en "invandrare" är långt ifrån en bidragande samhällsmedborgare, men hen kan bli nyttig – om hen får hjälp att lära sig svenska och skaffa

sig ett jobb och på så vis komma in i samhället. Vi ser dock en viss motsägelse vad gäller möjligheten till integration. Å ena sidan ser vi i integrationsdiskursen att tillgång till arbetsmarknad dikterar huruvida någon är integrerad eller inte. Vi ser även att utbildning och språkkunskaper är vägen till arbetsmarknaden, trots att det samtidigt finns en ovilja att faktiskt lägga resurser på att möjliggöra detta. Å andra sidan ser vi att det finns en tydlig gränsdragning mellan majoritets- och minoritetssamhälle i förortsdiskursen där ordet *segregation* är återkommande. I denna diskurs erbjuds dock ingen utväg, utan är du “förortsinvandrare” så är du per automatik åtskild, segregerad, från majoritetssamhället.

6. Avslutande diskussion

I detta avslutande kapitel förs en diskussion kring våra resultat. Först kommer vi att summera resultatet. Därefter följer en diskussion kring våra resultat i relation till tidigare forskning, till våra teorier, samt till våra metodval. Slutligen avslutar vi med en diskussion kring våra resultat och vad de kan ha för betydelse för praktik och vidare forskning.

6.1 Summering av resultat och analys

Av vår analys har fyra diskurser framträtt. Dessa är *integration*, *förorten*, *problem* och *motverka fördomar*. Analysen visade även det finns ett flertal andra ord som används synonymt med invandrare, såsom “flykting” och “nyanlända”, samt att en “invandrare” är av utomeuropeisk härkomst.

Ett tydligt budskap som framgick i analysen var att utan språkkunskaper, utbildning och arbete bidrog “invandrare” inte till, utan blev istället en börda för, samhället. Fokus låg på deras brister, ofta uttryckt som att de saknar kompetens för att bli en del av arbetsmarknaden. Bara det faktum att de är “invandrare” betyder att de står utanför arbetsmarknaden, och bristande språkkunskaper försvårar denna situation ytterligare. Däremot finns det hjälp att få och svenskundervisning inte bara erbjuds, utan krävs för framtida praktikplats och visstidsanställning. Det är var medborgares plikt att arbeta och utbildning ses som vägen till arbete, och därmed integration. Således knyts integration till både arbete och utbildning.

Analysen visade även hur identiteten “invandrare” är nära förknippad med olika typer av problem. Det tydligaste och mest framstående är kriminalitet. “Invandrare” framställs som våldsutövare, terrorister och sexförövare. Ett inte lika tydligt förknippat problem är det om de resurser som “invandrare” kostar staten, både ekonomiskt och i handläggningstider hos olika myndigheter.

Ytterligare något som framkom i analysdelen är hur det i dagstidningar framstår som att det enbart bor “invandrare” i förorten och att detta i sig är problematiskt. Det innebär att de lever segregerade och att de problem som uppstår i förorterna kanske inte hade uppstått om “invandrare” hade bott i områden där det bodde fler “svenskar”. Däremot verkar det inte finnas någon tanke på att integration kan ske genom att få fler “svenskar” att flytta till förorten.

Det framgick av analysen att de sammanhang där det talades om “invandrare” var de där problem på ett eller annat sätt hade uppstått, det kunde exempelvis vara i relation till integrationsproblematik eller till kriminalitet i förorten. De tre första diskurserna belyser just detta, problem i relation till “invandrare”, medan den fjärde diskursen, *motverka fördomar*, ämnar visa en mer positiv bild av “invandrare” som kan tillföra något till samhället.

Socialkonstruktivismen och postkolonialismen menar båda att identiteter skapas utanför oss själva, socialkonstruktivismen genom sociala konstruktioner och postkolonialismen genom binära motsatspar. Individer tillskrivs alltså delar av sin identitet utifrån andra. Då *Vi* framställs som idealet har *Vi* makten och överordnas *Dem*. Dessa identiteter skapade utifrån leder till en tydlig skillnad mellan *Vi* och *Dem*. Något som framkommer i vårt resultat är hur *Vi* väljer att beskriva oss själva, vårt samhälle och vår kultur som det rätta genom att framställa *De*, deras samhälle och kultur som något felaktigt.

6.2 Resultat i relation till tidigare forskning

I tidigare forskning har två teman framkommit: *Vi och Dem* och *Mediernas framställning av “invandrare”*.

Som vi tidigare nämnt har vi sett kopplingar mellan postkolonialismen och orientalismen och vårt resultat. En av grundstenarna i dessa teorier är åtskiljandet och maktrelationen mellan ett *Vi* och ett *Dem*. Gränsdragningen mellan *Vi och Dem* är något som även tidigare forskning belyser. Forskningen lyfter bland annat att maktrelationen mellan grupperna består av både avsiktliga och oavsiktliga handlingar. I vår analys skulle vi ha kunnat samla samtliga diskurser under ett paraply av *Vi och Dem* då de alla tar sig uttryck inom ramen för *Vi och Dem*.

Enligt tidigare forskning bidrar även olika rasifieringsprocesser, det vill säga olika kategoriseringar, associationer och tankemodeller, till skapandet av ett överordnat *Vi* och ett underordnat *Dem* som med tid blir ett naturligt inslag i hela vår vardag. Tidsbegränsningen av vårt material är för snäv för att kunna dra några säkra slutsatser, men vi ser ändå en stark antydning till att maktförhållandet mellan "svensk" och "invandrare" redan har normaliserats. Bland annat nämns att kriminalitet och "invandrare" är så pass synonyma att det är svårt att särskilja dem samt att den negativa bilden av förorten under lång tid har spridits i media.

Tidigare forskning lyfter även att negativa, stereotypa bilder av "invandrare" (re)produceras genom att förknippa dem med exempelvis kriminalitet. Sambandet mellan "invandrare" och kriminalitet är något som vi tidigare har nämnt framkom tydligt i analysen. I likhet med tidigare forskning ser vi också tecken på dubbeldiskriminering, vilket innebär att "invandrare" får ta lite plats i media samtidigt som de ofta synliggörs i artiklar som handlar om deras brott. I vårt material kom "invandrare" egentligen endast till tals i en artikel medan ett flertal handlade om deras brott.

Något som vår analys har medfört som inte nämns i tidigare forskning är att vid de få tillfällen som "invandrare" faktiskt får plats tar de chansen att presentera en mer positiv bild av sig själva. Analysen visar också att det inte enbart är "invandrare" som vill visa en alternativ bild, utan det finns även "svenskar" som benämner och talar om "invandrare" i positiva ordalag.

6.3 Resultat i relation till teori

De teorier vi har valt har påverkat hur vi har analyserat det resultat vi har fått fram. Utifrån den postkoloniala teorin och orientalismen kan vi förklara den bild av "invandrare" som framträtt i samband med sociala problem. Teorierna erbjuder möjligheten att förstå relationen mellan de koloniserande väst och de koloniserade länderna i öst. De tillåter oss även att se de effekter som relationen har i vår samtid. I de artiklar vi har analyserat antyds att det svenska samhället är överlägset det som "invandrarna" kommer ifrån och för att de ska bli en del av vårt samhälle måste de bidra och anpassa sig till vårt samhälle, inte helt olikt hur västvärlden under koloniseringstiden ansåg sig överlägsna öst och betraktade sig själva som det normala och välutvecklade. Detta kan även utläsas avseende jämställdhet och vikten av att "invandrarkvinnan" kommer in på arbetsmarknaden. I Sverige antas det att kvinnan likt mannen ska arbeta och ett annat sätt accepteras inte.

De koloniserade länderna beskrevs tidigare som avvikande och skrämmande, ett synsätt som påminner om hur förorten porträtteras idag. Förorten i nutiden präglas av utanförskap och kriminalitet och har en vedertagen svartmålad bild. "Svenskar", som är dagens samhälles väst, förknippas inte med förorten, utan där bor enbart "invandrare", som är dagens öst. Därav kan vi se att även om Sverige inte var en del av koloniseringen har vi påverkats av koloniala idéer som än idag finns kvar i samhället. Tyvärr har postkolonialismen inte varit så fruktsam som vi ursprungligen trott. Vi har sett tydliga implikationer av *Vi & Dem*, vi har i vissa fall även kunnat urskilja vissa motsatspar, men utöver detta har vi inte nyttjat något annat i vår undersökning.

Även gestaltningsteorin har varit användbar för att förstå vårt resultat. Inom gestaltningsteorin talas det om att media, genom att välja vilka aspekter av ett fenomen som ska belysas, skapar en bild av verkligheten som efter tillräcklig spridning blir en accepterad sanning hos konsumenterna. Detta syns tydligast i problem- och förortsdiskursen där ett upprepat förknippande av "invandrare" och avvikande beteende har skapat en vedertagen bild av att det är så en "invandrare" faktiskt är, trots att det endast är en liten del av verkligheten som får plats i medierapporteringen. Vi har därmed kunnat tyda att media i stor utsträckning styr diskurserna genom att välja hur de skriver om "invandrare", vilka ordval och benämningar de använder sig av.

Vi har även sett hur gestaltningar kan användas för att porträttera något närmast tvivelaktigt som något positivt. Genom att tala om begränsningar av föräldrapenning för “invandrare” som ett möjliggörande för “invandrarkvinnor” att ta sig in på arbetsmarknaden förflyttas fokus från de negativa aspekterna till de positiva.

Vårt att belysa är det faktum att det lilla utrymme som gavs till “invandrare” själva och boende i förorter användes till att försöka motverka den bild av dem som spridits i media. Om de fick fler möjligheter att gestalta, att koppla positiva attribut till, “invandrare”, skulle inte vår uppfattning om verkligheten se annorlunda ut? Kanske skulle vi komma närmare den faktiska sanningen. Vår sista diskurs, *motverka fördomar*, är trots allt raka motsatsen till postkolonialismens kärna.

6.4 Resultat i relation till metod

Diskursanalysen har hjälpt oss att se hur identiteten “invandrare” skapas. Föreställningarna av identitet påverkar hur politiken utformas, vilket i sin tur påverkar hur det sociala arbetet utformas. I det avseendet är diskursanalysen en bra metod för att upptäcka saker som annars tas för givet.

Artiklarna som undersökts i denna studie behandlar egentligen tusentals enskilda individer, men det talas om dem alla som en homogen grupp. Genom denna generalisering blir det möjligt att tala om så många människor samtidigt. Att ta hänsyn till varje enskild individ när man talar om sociala problem eller socialpolitiska åtgärder är inte möjligt. Detta gäller även andra grupper som är i behov av samhälleliga insatser, exempelvis funktionsnedsatta personer. Alla “invandrare” identifierar sig antagligen inte med den bild som dagstidningar målar upp. Diskursteorin menar dock att en utsaga är sann så länge de människor som tar del av den anser att den är sann. Detta betyder att den bild som dagstidningarna framställer i sina artiklar inte behöver överensstämma med verkligheten för att betraktas som sann, så länge läsarna tror att den är sann. Det är därför viktigt att ha i åtanke att denna skapta identitet av “invandrare” inte behöver stämma överens med hur “invandrare” verkligen är eller hur de beter sig.

Vi vill dock påpeka problematiken med att vi, genom att vi i vårt resultat använt oss av kategorier, som “invandrare” och “problem”, bidragit till en fortsatt kategorisering. Det är

dock svårt att genomföra en diskursanalys utan att använda sig av kategorier, som många gånger redan är etablerade. Språket är inte ett neutralt instrument utan spelar en stor roll i skapandet av identiteter. På så sätt har också vi varit delaktiga i att (re)producera kategorierna. I och med att vi även har identifierat en kategori med positiva förtecken så har vi dock lyckats belysa något som i andra studier varit osynligt.

6.5 Implikationer för framtida forskning

Våra erfarenheter av socialt arbete säger oss att det sociala arbetet med relation till “invandring” har ökat, bland annat genom enheter på socialtjänsten som är till för specifikt “invandrare”. I Uppsala kommun finns exempelvis enheten för ensamkommande barn och unga på Socialförvaltningen och försörjningsstödsenheten för nyanlända på Arbetsmarknadsförvaltningen. Det sociala arbetet lämnas inte heller utanför tidningarnas arena, utan det skrivs bland annat om socialpolitiska åtgärder som ska underlätta integrationen för “invandrare”, eller om hur socialtjänsten placerar ensamkommande barn i familjehem. Eftersom dylika saker lyfts fram i media anser vi att det är viktigt att även inom det sociala arbetet vara medveten om hur media talar om och framställer “invandrare” för att inte reproducera eventuella negativa stereotyper. Det är även viktigt för att åtgärder och insatser inom socialtjänsten inte ska åtskiljas baserat på etnicitet. Insatser ska prövas efter individens eget behov, inte efter vad som skrivs i media. Därmed inte sagt att mediala diskurser direkt styr över det sociala arbetets praktik, men det kan med sin påverkan över den allmänna bilden av “invandrare” i slutändan ha en inverkan på socialt arbete. Det kan med andra ord påverka genom att styra diskurser kring “invandring” som påverkar hur befolkningen röstar, valda politiker bestämmer sedan socialpolitiska åtgärder och socialarbetare utför dessa.

I vår undersökning har vi endast analyserat hur diskurser påverkar textkonsumtion. Detta innebär att vi enbart tolkade hur en läsare skulle kunna tolka artiklarna. Det är möjligt att det finns skillnader i hur vi har tolkat artiklarnas innehåll och hur eventuella läsare skulle tolka och påverkas av detsamma. Det skulle vara intressant att undersöka hur läsare faktiskt påverkas av postkolonialism och orientalism samt gestaltningsteorin och de tankestrukturer dessa teorier bygger på. En receptionsundersökning med dessa frågeställningar som grund

hade kunnat ge en alternativ bild och därmed ge en ny förståelse för hur diskurser påverkas av läsarna av artiklarna.

Referenslista

Böcker

Blomberg, H., Kroll, C., Lundström, T. & Swärd, H. (Red). (2004a). *Sociala problem och socialpolitik i massmedia*. Lund: Studentlitteratur.

Blomberg, H., Kroll, C., Lundström, T. & Swärd, H. (2004b). *Medier och samhällsvetenskap*.
I Blomberg, H., Kroll, C., Lundström, T. & Swärd, H. (Red). *Sociala problem och socialpolitik i massmedia*. Lund: Studentlitteratur.

Brune, Y. (red.) (1998) *Mörk magi i vita medier – Svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Brune, Y. (2006). Den dagliga dosen. Diskriminering i Nyheterna och Bladet, i *Mediernas vi och dom – mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. (SOU 2006:21).

Ds 2000:43. *Begreppet invandrare – användningen i myndigheters verksamhet*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.

Hilte, M. (1996). *Avvikande beteende – en sociologisk introduktion*. Lund: Studentlitteratur AB.

Howell, K.E. (2013). *An introduction to the philosophy of methodology*. Los Angeles: SAGE.

Jacobsen, D. (2007). *Förståelse, beskrivning och förklaring – introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur AB.

Johansson, M. (2006). Husbondens röst i etnifierad lokalpress, i *Mediernas vi och dom – mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. (SOU 2006:21).

Kamali, M. (2002). *Kulturkompetens i socialt arbete – Om socialarbetarens och klientens kulturella bakgrund*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Loomba, A. (2005). *Colonialism/postcolonialism*. London: Routledge.

Loomba, A (2012), *Kolonialism/postkolonialism - En introduktion till ett forskningsfält*. Hägersten: TankeKraft Förlag.

McCombs, M. (2014) *Setting the Agenda*. Cambridge: Polity Press

Padgett, D. (2008). *Qualitative methods in social work research*. (2. ed.) Los Angeles, Calif.: Sage Publications.

Said, E. W. (1978). *Orientalism*. New York: Pantheon Books.

Sandberg, G. (2010). *Etnicitet, ungdom och socialt arbete: En analys av kulturbegreppet i ett komplext och kluvet forskningsfält*. (Licentiatavhandling) Institutionen för socialt arbete, Linnéuniversitetet.

SOU 2004:48. *Kategorisering och integration – Om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.

SOU 2005:41. *Bortom vi och dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.

SOU 2005:56. *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.

SOU 2006:21. *Mediernas vi och dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer.

Strömbäck, J. (2009). *Makt, medier och samhälle: En introduktion till politisk kommunikation*. Stockholm: SNS Förlag

Thörn, H., Eriksson, C. & Eriksson Baaz, M. (red.) (1999). *Globaliseringens kulturer: den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nora: Nya Doxa.

van Dijk, T. A. (2005). Elitdiskurser och institutionell rasism. I *Bortom vi och dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. (SOU 2005:41)

Vikkelsø Slot, L. (2004). Den journalistiska legitimeringen av den danska invandrardebatten. I Blomberg, H., Kroll, C., Lundström, T. & Swärd, H. (Red). *Sociala problem och socialpolitik i massmedia*. Lund: Studentlitteratur.

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Internetkällor

Nationalencyklopedin (2017). *Invandrare*. Hämtad 2017-03-18, från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/invandrare>

Migrationsverket (2017). *Ordförklaringar*. Hämtad 2017-10-10, från <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Ordforklaringar.html>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer – inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2017-03-16, från http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Tidskrifter på nätet

Dahlstedt, M., (2010). Hårda nypor för ett mjukt samhälle?: Om medialisering och rasifiering i utspelspolitikens Sverige. *Sociologisk Forskning*, 47(3), 35. Tillgänglig: <http://www.jstor.org.ezproxy.its.uu.se/stable/pdf/20853724.pdf>

Fransson, O. (2006). Så blev vi alla rasister: Om forskning som bländar och förblindar.

Sociologisk forskning, 43(3), 4-21. Tillgänglig:

<http://www.jstor.org.ezproxy.its.uu.se/stable/20853489>

Gudbrandsen, F. (2011). Er pressen en politisk aktør i familieinnvandringspolitikken? *Nytt*

Norsk Tidsskrift, 28(4), 370-384. Tillgänglig: [https://www-idunn-](https://www-idunn-no.ezproxy.its.uu.se/file/pdf/51311164/art03.pdf)

[no.ezproxy.its.uu.se/file/pdf/51311164/art03.pdf](https://www-idunn-no.ezproxy.its.uu.se/file/pdf/51311164/art03.pdf)

Hellström, A., & Hervik, P. (2014). Feeding the beast: Nourishing nativist appeals in sweden and in denmark. *Journal of International Migration and Integration*, 15(3), 449-467.

doi:10.1007/s12134-013-0293-5

McCombs, M. (2005) A Look at Agenda-setting: past, present and future. *Journalism studies*, 6:4, 543-557.

doi: 10.1080/1461700500250438

Park, Y., & Bhuyan, R. (2011). Whom Should We Serve? A Discourse Analysis of Social Workers' Commentary on Undocumented Immigrants. *Journal of Progressive Human Services*, 23(1), 18-40.

doi: 10.1080/10428232.2011.605745

Stjernborg, V., Tesfahuney, M., Wretstrand, A. (2015). The politics of fear, mobility, and media discourses: A case study of malmö. *Transfers*, 5(1), 7.

doi:10.3167/TRANS.2015.050103

Strömbäck, J. (2008). Medialisering och makt: En analys av mediernas politiska påverkan.

Statsvetenskaplig Tidskrift 2008, 110(4), 385-405. Tillgänglig:

<http://journals.lub.lu.se/index.php/st/article/view/8132/7230>

Takeshita, T (2005) Current Critical Problems in Agenda-setting Research. *International Journal of Public Opinion Research*, 18(3), 275-296.

doi: 10.1093/ijpor/edh104

Förteckning över empiriskt material

Samtliga artiklar är hämtade 2018-01-25 från databasen Mediearkivet (Retriever Research).

Aftonbladet

- Claesson, J. (2017-03-25). Göran bar slöja på jobbet - i protest.
- de Basso, I. (2017-03-02). Det är tuffa beslut - men nödvändiga.
- Demir, E. (2017-03-12). Är det krig i förorten? Vi frågade dem som bor där.
- Hansson, W. (2017-03-23). Ensamterroristen är polisens mardröm.
- Norberg, J. (2017-03-14). Vi låtsas prata kriminalitet - men tänker flyktingar.
- Steijer, S. (2017-03-06). Bra - men LO glömmet bort de allra svagaste.
- TT (2017-03-20). Hotade hugga invandrare på kroge.
- TT (2017-03-16). Begränsad föräldrapeng för invandrare.
- TT (2017-03-06). Samma krav för nyanlända och arbetslösa.
- TT (2017-03-03). Professor kritisk: Luktat konspirationsteori.
- Westin, A. (2017-03-04). Ylva Johansson backar efter BBC-intervju om sexbrott.

Dagens Nyheter

- Andersson, L. (2017-03-31). Hälsningar från filterbubblan.
- Calmfors, L. (2017-03-02). Bryt låsningen om enkla jobb.
- Lindqvist, H. (2017-03-23). Manal Masri: Hatbrotten tar inte slut.
- Molander, M. (2017-03-08). Utvisningarna är svåra men nödvändiga.
- Molander, M. (2017-03-1). Förorten behöver inte Svensson.
- Sjödin Öberg, H. (2017-03-15). Kvinnorna som har erfarenheter men inga betyg.
- Sjödin Öberg, H. (2017-03-08). Vi har sett affärsnyttan av jämställdhet.